LITERATURA · ARTS · INFORMACIÓ

PONT BLAU

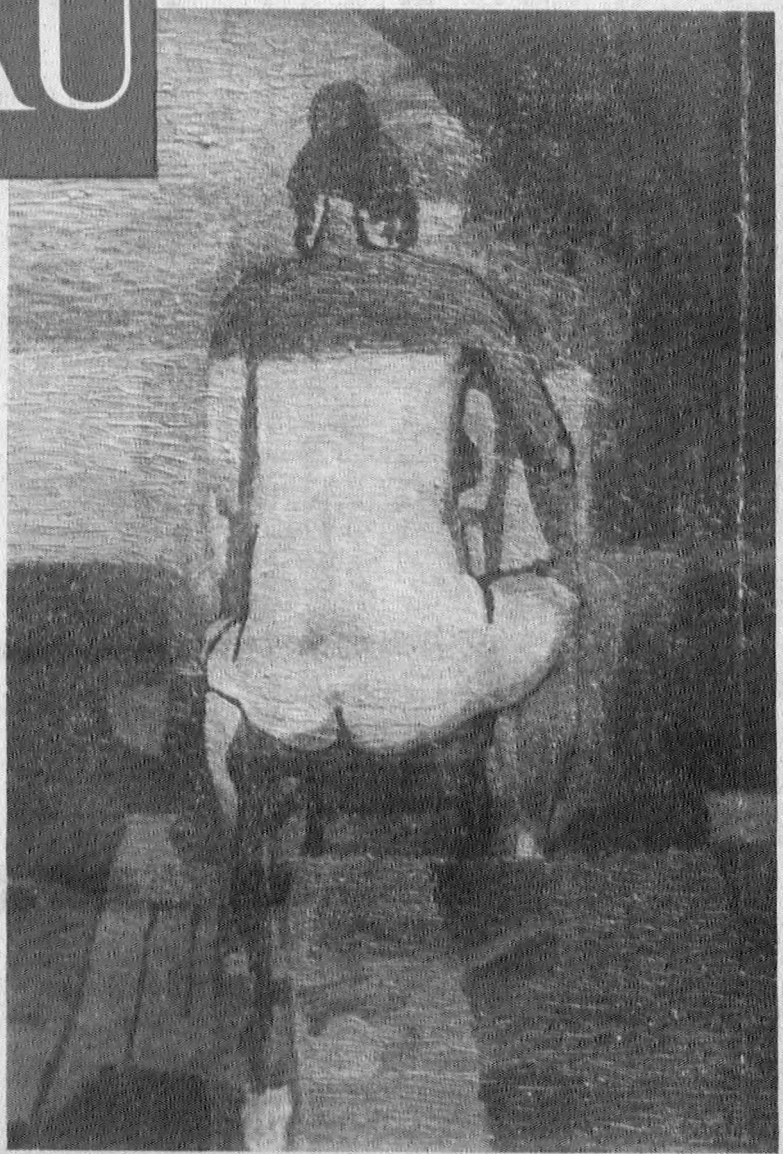

Nº 38
DESEMBRE
1 9 5 5

S U M A R I

	Pàgs.
Nu, oli, de BARTOLÍ	Portada
Editorial	429
Sobre una fama antiga dels valencians, per JOAN FUSTER	430
Antics, per JOAN FERRATÉ	433
Sis poemes, per LLUÍS SERRAHIMA	435
Angle de Catalunya sota el cel d'Itàlia, per GAVINO BALLERO	437
Les Garrigues, per JOAN SANTAMARIA	439
Carta a un amic sobre un viatge per Europa, per HUMBERT PARDELLANS	441
En record de Joan Llongueres, per FERRAN CANYAMERES	445

INFORMACIÓ I COMENTARIS

LLETRES

La nit dels cinc premis, per BLANQUERNA	450
Recensions, per MANUEL DE PEDROLO i J. F.	453

DIVERSES

Cartes dels Països de Llengua Catalana: de Palma de Mallorca, per BARTOMEU FERRER; *de Barcelona*, per RAMON NEBOT	460
Barcelona, per HAROLD H. MARTIN	464
Homenatge a Joan Ventosa Roig	466
Pere Tobella ha desaparegut, per CARLES PERELLÓ	467
Noticiari	468

Subscripció: Mèxic, un any . . . . . 30.00 pesos mex.
Fora de Mèxic . . . . . 3.00 Dls.
Aquest número (44 pàgines) . . . . . 3.50 pesos mex.

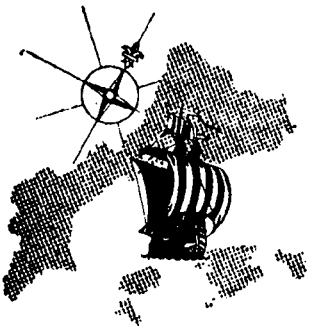

ELS EDITORS de PONT BLAU cloem l'any 1955 amb la satisfacció d'haver iniciat, en el seu curs, noves activitats que han tingut bona acollida entre els lectors catalans, la qual cosa ens estimula a persistir en la tasca empresa. Aquestes noves activitats són les edicions Xaloc — estretament associades amb PONT BLAU — que han publicat ja dos llibres: *Unes quantes dones*, recull de contes d'Odó Hurtado, i *Himnes i Salms a Catalunya*, de J. Pineda Fargas, dues obres el valor de les quals, ja indicat pel veredicte del jurat dels Jocs Florals, ha estat confirmat pel veredicte del públic. Una empresa iniciada amb tan bons auspicis no podia ser efímera, puix que el favor que aquexos dos llibres han trobat entre els lectors catalans obliga els editors a donar-los uns seguidors: aquests seran, en les setmanes pròximes, el segon volum de *Macià. La seva actuació a l'estranger*, una compilació de documents feta per Ramon Fabregat, i *Història del meu temps. Quaranta anys d'advocat*, primer volum de les memòries d'Amadeu Hurtado. Són dues obres d'interès excepcional, destinades a causar una sensació que desbordarà el nostre món literari i polític, perquè el que s'hi diu té una importància que transcendirà a altres medis. *Macià. La seva actuació a l'estranger* conté una sèrie de cartes i documents inèdits que revelen detalls de l'actuació de Francesc Macià fins ara només coneguts pels seus coprotagonistes i per alguns íntims, i que constitueix una valuosíssima aportació a la historiografia de la Catalunya moderna. *Història del meu temps. Quaranta anys d'advocat* inicia l'autobiografia d'un dels homes més ben situats per a observar el moviment polític, intel·lectual i econòmic de Catalunya des de començaments de segle, i que ens ha deixat, amb aquesta obra, un dels testimoniatges més vius i alliçonadors que ens hagin llegat els nostres homes públics. Poques vegades aquests han tingut temps o desigs d'escriure personalment una narració de les seves experiències i les seves impressions, en la qual el públic, contemporani o futur, pugui trobar l'explicació — o una nova interpretació — de fets que els cronistes professionals hagin deixat obscurs. Amadeu Hurtado ha estat un dels polítics catalans que ha fet el que és bastant corrent, en altres països, entre els que hi han ocupat llocs de direcció, però que és excepcional a Catalunya. I tenim la seguretat que els lectors, quan llegiran el seu llibre, li'n quedaran agraïts.

SOBRE UNA FAMA ANTIGA DELS VALENCIANS

Per JOAN FUSTER

La ciutat

"In tutta Catalogna non è più lasciva ed amorosa città", escrivia Matteo Bandello: ho havia sentit dir a molts «mercadanti genovesi» que havien conegut la València rica i vitalíssima de finals del xv i principis del xvi. I no era el frare novellista l'únic escriptor italià que va deixar-nos constància d'una extrema reputació de galanteria, indiscutiblement ben guanyada pels valencians, en el món europeu del Renaixement. Benedetto Croce i Arturo Farinelli han publicat un bon nombre de testimoniatges literaris que reflecteixen, si més no, la picant satisfacció dels nostre veïns d'ultramar — subjectes, alesho-res, a la mateixa fama — en trobar a València l'espectacle d'un altre llibertinatge col·lectiu. Potser arribaríem a creure que els italians exageraven: atribuint-nos uns costums relaxats, no solament es trobarien consolats de llur propi relaxament, sinó que encara es venjarien per la calúmnia de la nostra presència dominadora en llur país. Però això serien explicacions massa inconsistents. Car les insinuacions i les denúncies provinents d'Itàlia es completen amb d'altres que podríem espigolar en les novel·les i els llibres de viatges, en els drames i els poemes, d'autors de los més diverses parts d'Europa: portuguesos, flamencs, castellans, tudescos i francesos, als quals no sempre cabria adjudicar un ressentiment previ envers els catalans, ni una situació moral — o immoral, si voleu — semblant a la nostra.

> Os jardins de Valença de Aragão
> em que o amor vive e reina, onde floresce,
> por onde tantas rebuçadas vão. . .,

diu Saa de Miranda. «L'admirable bourdeau» de València, que Antonie de Lalaign, senyor de Montigny, descriu en 1501, era cèlebre per tot arreu: Menéndez Pelayo senyala com és al·ludit, indefectiblement, en la majoria, en la totalitat de les *Celestinas* que seguiren la del batxiller Rojas. «Más ganaba yo», afirma un personatge de *La lozana andaluza*, «que puta que fuese en aquel tiempo, que por excelencia me llevaron al publique de Valencia. . .» Els documents conservats confirmen, en efecte, que tot això que els forasters descobrien a la nostra ciutat, i que havia esdevingut un tòpic turístic i literari a l'Europa renaixentista, era cert: tot això i moltes coses més. *Fóra oportú recordar*, com a exemple, l'abundància de disposicions municipals en matèria sumptuària, limitant el luxe en el vestir i en les festes familiars dels valencians del xv. Fins i tot podríem referir-nos a l'extensió per convents i monestirs — d'«espluga e niu de vicis e pecats», en qualifiquen un els Jurats, l'any 1414 — d'aquella exultant disbauxa. No cal dir que un judici puritä estaria, ací, fora de lloc. Ni significa que, contemporàniament, no hi haguessen valencians tocats de puritanisme. Però sempre haurem de reconèixer que el to general d'aquell moment de la vida valenciana — un segle llarg, almenys — ve donat per la desenfrenada alegria sensual. Era l'època del màxim esplendor material i intel·lectual del País Valencià, i València, gran ciutat com mai més no tornaria a ésser-ho, podia i volia abocar-se a fruir-lo, i s'hi lliurava sense límits ni prevencions. Si els valencians d'aquell temps haguessen conegut les opinions i les censures que corrien, sobre llur conducta i llur ciutat, pels llibres europeus, no haurien sabut desmentir-les: és més, crec que se n'haurien enorgullit i s'hi haurien complagut. Ignore si algú ha explorat la literatura escrita a València entre el xv i el xvi per esbrinar, exactament, quina consciència tenien els valencians de llur prestigi eròtic. L'atzar de la lectura em permet d'aportar ací alguns textos curiosos,

que fan un bon subrallat, corroborador, dels textos aliens. De tota manera, una bona part de la literatura originària de València, pertanyent al període esmentat, participa del clima lliure, descarat i escandalós en què es movia la nostra societat. Des del *Tirant* fins al que Miquel i Planas titulà *Cançoner satíric valencià,* les obres a citar serien de les més interessants de les lletres catalanes medievals. I encara algunes, com el *Llibre de les dones,* que naixen d'una pruïja moralitzadora, coincideixen, de retop, a confirmar allò que les altres delaten.

Els valencians

Una de les conseqüències de l'ambient llicenciós d'aquella valenciana «tardor de l'Edat mitjana», és l'aparició de l'home valencià convertit, si val l'expressió, en heroi eròtic. Res no podia ésser tan propici perquè es perfilàs, fins i tot amb una derivació caricaturesca, la figura d'un «hom de fembres» particularment espontani i quasi com exigit per les circumstàncies. Ja ben entrat el XVI, Venturino da Fabriano descrivia els cavallers valencians vestits «con ogni sorta di lindezza e ornamento, ben spesso piuttosto muliebre che virile». Aquesta afectació en l'abillament no era nova —més aviat devia acompanyar l'opulència econòmica i cortesana de la ciutat, al llarg del XV—, i venia a afegir-se al gust pels perfums i els afaits. Una cançó carnavalesca del temps de Lorenzo el Magnífic comença esmentant els valencians:

> Siam galanti di Valenza
> qui per paggi capitati,
> d'amor già presi e legati
> delle dame di Fiorenza...
> Secondo i nostri costumi
> useremo ancor con voi;
> usseletti, olii e profumi,
> donne belle, abbiam con noi...,

i deixa explícit el port exterior d'aquell tipus d'expert amorós. El seu capteniment era proverbial: l'Ariosto, en *Orlando Furioso,* diu d'un dels seus personatges que

> tutto ne' gesti era amoroso, come
> fosse in Valenza a servir donne avvezzo,

i l'Aretino fa una referència burlesca a tot això en dos noms que, per ells mateixos, resulten admirablement reveladors: Don Cirimonia di Moncada i el Signor Lindezza de Valenza. És clar, i en el pitjor dels casos, també la ironia ve a ésser un homenatge *à rebours* a les qualitats atractives dels valencians. No hi ha dubte que aquells avantpassats nostres eren refinats en llur tàctica: cal suposar, a més, que sabien doblar llur apetit amb la millor de les fantasies. La propensió amorosa, si hem de creure encara els italians, era universal entre els hòmens de la València daurada: vull dir que l'edat no els eximia, per avançada que fos, de la destresa amatòria. «Plerique Valentini cives», afirma l'humanista Pontano, «tum senes tum iuvenes, amoribus dediti ac delitiis». I m'incline a calcular que, si eren *irresistibles,* era principalment per gosadia: les dones se sentirien atretes, tant com per l'elegància o per la seducció de les maneres, per l'embranzida incontinent. Jaume Roig, en el *Llibre de les dones,* ens conta una graciosa historieta, en la qual trobem especificada la idea que els valencians tenien d'ells mateixos com a tals herois eròtics. Una monja tempta impúdicament el seu metge —una escena pareguda, però amb una altra mena de protagnistes, hi ha als *Ragionamenti* de l'Aretino—, i com que el bon home resistia a la provocació, ella expressa el seu menyspreu dient:

> Vós Josef sou,
> l'egipcià;
> valencià
> fósseu cuidava.

Oposar l'home valencià al cast Josep de la Bíblia resulta tan significatiu, que no necessita comentaris. Un altre fragment literari que convé aportar és de l'austeríssim —a estones— cavaller Ausiàs March:

> Doncs, ¿què farà qui Amor no l'acull
> de son hostal, per ésser grosser vell?
> Valencià de tal cas no s'apell.

Ja queda mencionada l'observació de Giovanni Pontano, feta a propòsit d'un tal Carrascio de València que, a vuitanta anys, passejava Nàpols tocant la trompa i cantant els seus amors. La senectud, segons sembla, no dispensava els valencians de l'exercici amorós: o si no, «valencià de tal cas no

s'apell». Sens dubte, el destí final d'aquest heroi galant és — com hauria dit el meu paisà Bernat i Baldoví — «l'agüelo Pollastre»: el vell verd. Però, fos com fos, els poetes del País Valencià, en el pas del XV al XVI, es van prendre molt seriosament el problema de les perspectives amoroses dels vells.

Les valencianes

«Au regard des dames», anotava el flamenc Lalaign, «elles sont les plus belles et plus gorgiases et mignones que on sçace». «Le donne de Valenza», afegeix Fabriano, «sono più belle dall'altre sinora viste in Spagna; e più invernisate o lisciate e liberissime nella vita loro».

> Toda jardín de placeres
> y deleites abastada,
> de damas lindas, hermosas,
> en el mundo muy loada . . . ,

llegim en un romaç d'Alonso de Proaza, al *Cancionero General*. Si la belleza de les valencianes queda sempre proclamada en primer lloc, també ho és, de seguida, la lleugeresa que les caracteritza. Era natural. El crèdit galant de què gaudien la ciutat i l'home valencians, a València i fora de València, només es podia explicar a expenses del bon nom i de la bona fama — per dir-ho en termes consuetudinaris — de la dona valenciana. És massa evident que la llicència dels costums no pot anar a càrrec dels barons exclusivament. Adhuc comptem amb fabulós al·legat contra les dones en general, i contra les valencianes, si bé es mira, en particular — l'acció del llibre passa, en bons trossos, a València —: l'*Espill*, de Jaume Roig, en el qual es tracta de transferir totes les culpes del desori moral a les dones. Ja sé que el poema del metge valencià respon a una constant de misogínia, comuna a tota Europa durant un temps. Però ni això, ni la irritació moralitzant del poeta que l'indueix a la visió pessimista, no lleva significació a l'obra. La història, la petita història local, ens confirma la veritat de la narració de mestre Jaume, si no en els detalls, en la tònica. Potser només se li podria reprotxar allò que amaga: més que misogin — i ho és tant! —, Roig se'ns apareix andròfil. Exagera, però no quan malparla de les dones, sinó quan calla dels hòmens, els quals pinta dotats d'una virtut o d'un candor difícils de creure. És Matteo Bandello qui precisa l'expertesa amorosa de les dones valencianes, valent-se sempre de les notícies d'aquells «mercadanti genovesi». Són, diu, «bellisime e vaghe» i saben jovialment «invescar gli uomini». Si per casualitat cau en llurs mans «qualque giovine non troppo esperto», elles l'espavilen de tal manera «che le siciliane non sono di loro migliori ne più scaltrite barbiere». I a propòsit d'això, Benedetto Croce — de qui obtinc la informació italiana — recorda que la Fiacumetta de l'*Orlando*, que enganyava tan gentilment Giocondo i el rei Astolfo, era, precisament, filla d'un hostaler «che tenea albergo al porto di Valenza». Però, sense arribar a l'extrem una mica dur del Bandello — cal suposar que els mercaders genovesos freqüentarien una mena bastant concreta de dones, en llurs estades a València —, trobem en el *Tirant* una versió «respectable» de les mateixes virtuts. És l'únic passatge de la nostra gran novel·la quatrecentista que parla de la pàtria dels seus autors. Passatge, per cert, ben pintoresc i carregat d'un eufòric entusiasme local, quant a la ponderació de la terra, i paradoxalment de mal auguri respecte del futur de la ciutat. Però venint al cas: «la gent qui és d'allí natural», escriu Joanot Martorell, «molt bona e pacífica e de bona condició»; i agrega que les valencianes, en concret, «són molt femenils, no molt belles, mas de molt bona gràcia e més atractives que totes les restants del món». I sí, Martorell confirma que sabien «invescar gli uomini»: «ab llur agraciat gest e ab la bella eloqüencia encativen los hòmens». Efectivament, el cavaller novel·lista pensa en unes dames distintes a les dels mercaders de Gènova. Tanmateix, el sentit últim és bastant afí. I en aquell escenari virolat, de la València que encetava el Renaixement, les dones es mouen potser «plenes de seny», però també endutes per la joia de viure, amigues del plaer i de la vanitat. Europa, a la seua manera, les admirava.

ANTICS

I

Minyó, de tota cosa Zeus coneix l'averany;
ell sap on va, d'on ve, quan fina.
Nosaltres, homes, no en tenim
ni un lleu sentit; l'espai d'un dia
vivim com el bestiar, ignorants
de l'avenir que el déu congria.
Però tothom
nodreix una esperança folla
i malda en va per l'endemà
o pel gir de l'any que torna.
Per l'any que ve, ningú
no hi ha que no es cregui ésser
de la riquesa o la ventura amic novell.
I en ser que arriba, la vellesa,
mai no envejada, abans del terme a aquest escau,
a l'altre, una malura
trista que me l'asseca tot,
i a un altre se l'enduia
Ares cruel, i l'Orc
el té sota la terra obscura.
A d'altres, els prengué el mar enfurit
purpurejant d'onades:
maldaven per la vida, i va
negar-los l'aigua.
I d'altres, ells mateixos van preparar-se el llaç
que llur destí ofegava;
aquests, ai, mísers, de bon grat
la llum del sol deixaven.
Qui mai va defugir el dolor?
Envolten els mortals, sens nombre,
els fats dolents, i l'imprevist
desastre, i els pesombres.
I tanmateix, només que me'n fessin cabal,
d'això que els dic, no mai s'afanyarien
rera d'un avenir feixuc de mal
que sempre els angunia.

(de *Semònides*)

2

Deixeu l'Olimp, valents
fills de Zeus i de Leda,
amb el somrís al cor
veniu, Càstor i Pòl·lux,

en el vostre corser
feu via per la terra
ampla, i per tot el mar.
Per vosaltres se salva

el nauxer, quan salteu
dalt de tot del navili,
de lluny; focs de la nit,
lluïu a la nau fosca.

(d'*Alceu*)

JOAN FERRATÉ

SIS POEMES

de Lluís Serrahima

I

PAS DEL TEMPS

Mentre el temps fuig
amb carrera de cérvols
els homes són
els arbres del camí
que immòbils
fan escolta a la marxa.

II

SENSE SOL

Sóc el mirall
d'aquest moment
sense sol.
Busco inútilment
camins d'esperança
Ara, en la coïssor de l'espai,
cau una fulla de rosa.
La meva soledat no té imatge.
Sols és un buscar entre el vent
que ens inunda.

III

REMORDIMENT

Regiren el pensament
els fils desordenats
i s'atura la mirada
de la ment.
El meu gerro de flors
no té color ni sol
i el grinyol de la porta
és un esglai punyent.
No em mireu els ulls,
que he de veure la llum.

IV

COM EL TEMPS

Sóc provisional com el temps.
Necessito de l'aire que mou les branques
per viure entre carrers,
mentre la natura es balanceja immòbil
i espera silenciosa.
Provisional fins a la mort:
m'ho fan sentir
els dits de l'angúnia immortal.
Contemplo com visc i vaig morint
amb la natura que em volta.

V

RELLOTGE

Les hores són el signe
que dóna nom al temps.
Nosaltres passem com les agulles;
i entre els minuts invisibles
ressonarà l'hora;
perquè, més enllà,
l'esfera serà blanca.

VI

ESPECTACLE

Tots se'n van:
sols queden els companys
de la mort.
El teatre és buit
i sagnen els maons de l'escenari.
Només resta una llum
i entre el polsim reviu la mort
com un conte de fades,
i tots veiem l'escena
més enllà.
Després ho oblidarem
i tots mudats i plens de llum
retornarem aquí.
La mort
escoltarà les nostres paraules
i no dirà res.

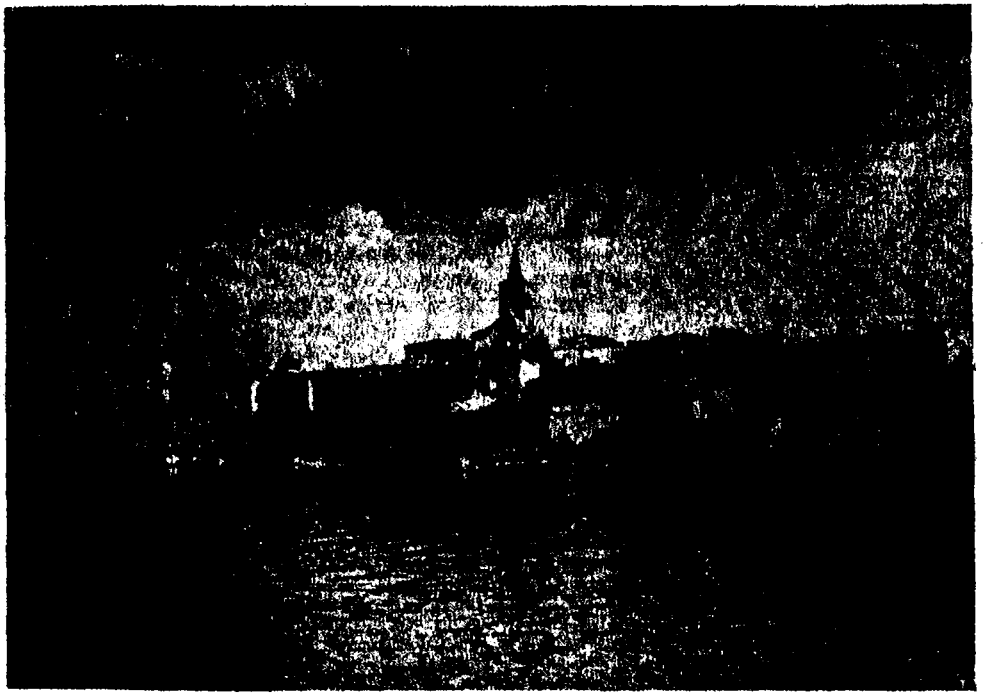

ANGLE DE CATALUNYA SOTA EL CEL D'ITÀLIA

Per Gavino BALLERO

PER AL foraster que arriba a Alguer, la més gran sorpresa és la llengua que parlen el habitants de la ciutat. Si s'adreça a qualsevol d'aquests per demanar una informació, sentirà que li responen en el més correcte italià; però si s'atura a sentir-los parlar i discutir entre ells, quedarà meravellat en adonar-se que no parlen l'italià, ni tan sols el sard, sinó el català. Aquesta és la llengua que parlen en aquesta ciutat que s'acara graciosament amb la Mediterrània, sobre la riba occidental de la Sardenya, mirant cap a aquella Catalunya de la qual fa cinc segles van venir els primers colons que van deixar, com una herència, molts usos i tradicions, però sobretot la llengua, que encara avui es conserva ací tan pura com a la mateixa Catalunya. En el darrer Congrés d'Antropologia que es va celebrar a Càller, van assistir diversos delegats catalans que van visitar Alguer, on van tenir una sorpresa: no la de sentir parlar català, puix que aquests visitants ja sabien que és la parla de la comarca, sinó, segons el professor Soldevila i el doctor Martínez Ferrando, director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, perquè mentre el català ha sofert, a Catalunya, la influència de les llengües

dels països veïns, a Alguer es conserva encara en les formes i expressions antigues.

Els algueresos conserven altres trets heretats dels seus avantpassats: el caràcter, els costums, la manera de viure... Són indiferents als esdeveniments, festosos en tota ocasió, pròdigs *més enllà de les seves possibilitats*. No perden la seva calma ni la seva tranquilitat en cap circumstància, per crítica que sigui. Sembla que res no els interessi, que siguin estranys a tota cosa que els volta. Són expansius i fàcils a l'amistat. Fan tot el que està al seu abast perquè els forasters quedin contents de la seva estada a Alguer i se n'enduguin un bon record. La seva gentilesa i la seva hospitalitat són remarcables; a condició, però, que no se n'abusi, perquè si s'adonen que es burlen d'ells, s'enfaden amb la fúria característica del caràcter exaltat dels catalans.

Si es contempla la badia d'Alguer des de la banda del nord, sembla que es guaiti la Costa Brava. Des de la terrassa de Scala Piccada, sembla que la mirada domini molts detalls característics de la costa de Barcelona. I l'estesa d'oliveres que volta la ciutat, sembla que vulgui recordar-nos les comarques tortosines. També és català el caràcter de la ciutat vella, amb els seus *carrelz* i els seus *carrarolz*, en els quals reveiem angles de Girona, de Tarragona, de Mataró, de Reus, de Palma...

Els carrers estrets, flanquejats de cases de dos pisos amb balcons de ferro forjat, guarnits amb flors i plantes grasses; els petits patis — que a poc a poc van desapareixent — de les cases del davant dels baluarts, les llambordes, són altres tants angles catalans que s'ofereixen als ulls del visitant. Els mateixos noms dels carrers i carrerons, Carrer del Carme; de la Mercè; lu Pultal Nou; l'Pou Sarit, recorden Catalunya. Les esglésies, les processons, les funcions religioses, especialmente les de Setmana Santa, fan pensar en les tradicions de Catalunya. Per a donar un aspecte encara més versemblant de la terra de la qual ha conservat la llengua i molts costums, Alguer exhibeix els rètols de les botigues i dels tallers dels artesans. Fóra un bell somni rellegir a les cantonades dels carrers les antigues denominacions: Contrada Encanongias; carrer Encolomins; Prassal de Santa Creu; Carrer del Porxo...; reveure els antics rètols d'Apotecari, Rellotger... Però fóra també una poesia dolça a l'oïda del foraster, que queda extasiat per la dolcesa de la llengua, la musicalitat de les expressions, escoltant les quals un s'imagina sentir, veritablement, cantar.

Despeltata, Lu Pescadó, La nit de Sant Joan, Sols per a tu són melodies locals que han fet sentir als oients moments de gaudi musical i l'han transportat, en les ales del somni, més enllà de la mar que ens separa de la llunyana i tanmateix propera Catalunya. I aquestes característiques, aquest privilegi que la natura i el temps ens han volgut conservar, hem de procurar mantenir-los íntegres, intactes, per tal que el foraster, en tornar a casa seva, pugui parlar encara de la Barceloneta i somniar encara que ha estat en un angle de Catalunya trasplantat sota el cel d'Itàlia.

LES GARRIGUES

Per JOAN SANTAMARIA

SORTIA D'ESTUDI. I en arribar al cap del carrer un estremiment de goig em deixava palplantat i sense esma. Lla, estacat a l'arnella del portal de casa, hi havia el ruquet de l'oncle Ramon, un ruquet menut, negre i lluent com una móra. En sentir la meva veu, la bestiola tombava el cap tot viu, dreçava les orelles punxegudes i em guaitava amb uns ulls humits, rodons, mansos, immòbils. Ah, benaurança! La mare ja m'esperava al rampeu de l'escala.

— Que vols anar a Aspa? La padrina Isabel diu que t'enyora.

Anar a Aspa, ¿no era la suprema felicitat de la vida? ¿No era fugir de la presó del col·legi, de la tortura dels llibres i de la monotonia de la llar silenciosa? Quin desfici mentre dinava, quina escalforeta més bona m'esponjava el pit mentre m'apariaven el farcellet de la roba, bo i escoltant les rutilants converses que em feia l'oncle Ramon!... No somniava pas? No somniava, no. Després de dinar, arrencàvem tots tres del portal de casa: el ruquet — aquell ruquet que encara el veig —, l'oncle Ramon i jo. El ruquet al davant, tibat, pressut, amb els dos corns de la sàrria gomflats i bonyeguts dels paquets i fardells i coixineres amb pans blancs de la fleca de la tarda... Aquelles batallades que el Campanar del Castell escampava amb pausa entre l'eixam de repiquets argentins de les altres campanetes i els xiscles dels falziots que amantaven el cel, remorejaven dins del meu cor com un cant de llibertat. Que bonica és la vida a cavall d'un ruquet que et menarà serra amunt, serra amunt sense cansar-se mai!

La plaça de Sant Joan, desfets ja els rengs de les pageses i plegades les taules i parades del recapte, sembla més ampla encara, més sonora que al matí. Uns senyors greus i ensopits van paint el dinar tot amidant xano-xano les amples llosanes de la vorera, fins al Moro de cal Roig; el municipal Perotes badalla de xurra arrambat a un fanal; el gitano Canona fa el tracte d'una mula guerxa amb un pubill del Semontà; en un balcó de la plaça les banderes negres i arnades de la Confraria anuncien la mort d'un veí, i, a baix, a cada banda de la porta, el Tato i el Minin, els dos eterns fossers, esperen impàvids l'hora d'endur-se'l al Garrut; passa el Teró esbroncant els coneguts, i més enrera li va el senyor Miquel de Besa saludant a tothom amb el seu tarot de copa pelut i esfereït; els botiguers aclofats vora el taulell fan unes plàcides becaines; brunzen les mosques contentes i rebotides; pilots de pagesos reneguen i escupen a les portes dels cafès, de la boca dels quals ix una fètida i calenta bafarada de fum de tabac i sentor de carn bruta; dels hostals de la Fam i del Racó comença la desfilada de carros, de bèsties i de persones arribats a punta de dia; del Portal del Pont surten rabents les diligències, amb brogit de picarols, de renills, d'espetecs de tralla i de crits dels majorals... Moviment i repòs, alegria i mandra, la vida i la mort escarpint-se. Passa una filera de bordegassos amb la cartera al flanc. Em miren gormands, amb cares d'enveja.

— Que no véns a estudi? — em diuen.

— No! — responc esgarrifat, amb una feroç energia d'independència.

A estudi!... Guaiteu quin camí més ample i ple de sol m'espera amb els braços oberts; guaiteu que bé s'hi va, a cavall d'un ruquet tan camaller i apitrat! El nas al vent, els ulls encisats, i el cap eixorivit, no tombo pas l'esguard fins que som dalt de la Bordeta. Als nostres peus queda l'orgia de l'horta, crepitant de claror i de luxúria. Lleida sembla un ventall obert, una estampa de seda enganxada al fons del termenal del cel fungent, un floc d'escuma damunt d'una safata de cristall blau. Un tel prim, com el llegany d'una glassa, marca a tot el

llarg del paisatge vast i sucós les torteres del Segre, que davallá oprimit per l'estarruf de dues franges amples i verdes.

Des del cim de la collada no s'albira cap poble damunt la plana. Tots són colgats dins la pompa exuberant de l'horta. A mitja tarda la campada del Segrià té una carnadura de préssec, una pastositat de color fresc, un murmuri de pardals, de fullam i d'aigua en doina i una vibració de llum apoteòsica.

Si llavors gireu el cap endavant, l'espectacle se us fon de sobte. Passat aquest turó burell, de panxa roma i esquitxat d'arços i mates violades, entreu de ple a les Garrigues, i la visió de la terra nua, infinita, ajupida i callada us estremeix el cor profundament. Aquell clap paradisial, que heu deixat als peus de la Bordeta, és la follia, el rabeig d'una encantària delirant, la terra feta carn voluptuosa... Aquesta infinitat del món, que ara us surt als ulls, és la «terra» feta terra, feta santa, feta mare, feta entranya viva i oberta per a parir amb dolor el nostre pa de cada dia. Sembrats, gorets, rostolls socarrats pel sol; fileres d'oliveres gràvides, grises, cellajuntes, immòbils... La terra fa una ondulació somorta; sembla un cobrellit de pobre, apedaçat amb parracs bruts. Ni una gala, ni un floc, ni una floreta, ni un arbre que faci bonic, ni una mota xiroia de verd tendre, ni un rajolí d'aigua corredora. Tot té un posat auster, un to moscat de sallagusa de frare. Del fons de les regateres dels campells llaurats puja una fortor acre de llevat, i l'aire té un regust violent de polsina de serra descarnada, de boll, de llana de ramat, de fem, de timons d'espart i de fumera de formiguers.

Quin recolliment! La terra, tristona i callada, treballa i germina amb una serena placidesa, amb una humilitat de mare vella. Ella és la perennitat de la raça, perquè és pols dels nostres ossos, sang del nostre cos i aliment que assacia la nostra fam. Terra de pa, terra d'oli, terra eixuta i pelada, terra amorosa i soferta, quina poesia tens! Aquest silenci pregon que t'embolcalla, aquesta malenconiosa solitud que t'amoixa, aquest sol bleïdor que et deixa exhausta sovint, aquests nuvolets de rosa que passen gronxant-se esbalaïts per l'estesa immutable del teu cel blau tan blau com els ulls de la Mare de Déu, aquest assedegament que sempre tens a les entranyes clivellades, aquesta muda tragèdia que hi ha en la teva faç bruna i arrugada... quina amor més religiosa i maternal inspiren!

Però també ets prodigiosa, quan vols. Que caigui la pluja desfeta, que l'aigua xarbotant i fangosa que davalla dels tossals arrosi aquests terrossos aspres i empedreïts i t'amari tota de força fecundant... Ah, quin rejoveniment, aleshores; com granes, com floreixes, com rius, com t'esbadelles de grassor; quina claror de garberes, quina aroma de forment, quina regalimor d'oli i quina cantadissa a les eres, als camins i als corrals!

Terra de les Garrigues, terra bíblica... Sembla talment que l'esperit de Jehovà demori damunt la solitud dels teus camins que no s'acaben mai i en la ratlla nítida dels cims dels serrats boteruts que et tanquen per totes bandes. Cau la tarda. El tirany s'esmuny entre feixes de sembrats tendres. Totes les cases fan una ombra allargassada i violàcia; els plans de Melons i de l'Astó es van colgant a poc a poc sota un boirim humit; el casalot de Vinatesa s'alça com una rebava de la terra; Alfés i Sudanell, lluny, com dos crostons de fang de cuit... En l'hora quieta i grisa els bens dels ramats esbandeixen ça i lla la trista morenor del camp condormit; acimat a un marjal, estantolat en el gaiato, el pastor, en passar, us mira amb uns ulls aturats i pansits de cansament; per la vessant d'un coster un home llaura i el seu cant, com un plany enyoradís, us fa arrupir el cor; al davant us va un carro que grinyola peresós; trobeu colletes d'homes amb l'aixada al coll o a cavall de les mules que arrosseguen l'arada; al portell d'una cleda un quisso pelut i ferotge us lladra amb uns udols que l'eco fa rebotre de turó en turó...

Terra bíblica! El record d'Israel us surt pertot; en el paisatge, en l'ambient, en els conreus, en els fruits de la terra grumollosa, en la rudesa dels homes i en la viror dels ulls negres de les dones. El sol fa un pampalluc darrera la serra d'Alfés, i tota la terra es torna morada. Se sent el toc d'una campana que puja d'un fondal. El cel s'esborra lentament. A la capçana d'un oliver tre-

mola un estel com un diamant. Canta un gall tardà. Ja es veuen les corpentes punxegudes dels pallers de les eres de la Devesa...

Mireu: Aspa! Aquest rotllet de cases torrades i de teulades roges amb un bassiol d'aigua llorda al mig d'una creu de pedra al cap de la costa, és el primer poble de les Garrigues. Ja gairebé no s'afigura; s'han espessit les ombres del capvespre. Quatre llumets, només, i uns tortorols de fum. Tanmateix, els meus ulls, de dalt del pla de la Devesa estant, descobreixen una taqueta incerta al mig de la plaça, prop de les graus de la creu. Sento aviat una veueta piadosa com el bel d'una ovella perduda... Ah, Déu! És la padrina Isabel, la padrina jaieta que em crida, que m'espera, que em besarà plorant amb un trasbals maternal.

Sopem. Els ulls se'm clouen... Uns braços amorosos em duen a la nona. La padrina em fa dir l'oració, i jo m'adormo sota l'esguard terrible d'un Sant Crist sense cames i escoltant tot cabdellat els udols d'un gos llunyà i la fressa xiuladora que fan les òlibes del campanar de l'església.

(De *Visions de Catalunya* [Catalunya Nova].)

Carta a un amic sobre un viatge per Europa

BENVOLGUT AMIC:

M'imagino que en rebre aquestes línies et dius: "Ja era hora que es despertés aquest". En efecte, en principi cal confessar que tens raó; això de deixar passar quatre mesos sense dir ni ase ni bèstia no està bé. Però, què hauria pogut fer durant el viatge? ¿Enviar-te alguna postal dels llocs per on anava passant (que entre parèntesis et diré que en certs països hauria estat ben desgraciadeta per cert, tant des del punt de vista estètic com tècnic), per tal d'assenyalar-te alguna anècdota visual? ¿O escriure't algunes línies per contar-te algun incident, o comunicar-te la impressió d'un moment? Ja saps el poc cas que faig de les anècdotes, siguin de la mena que siguin; d'altra banda, això dels incidents i de les impressions d'un moment, en certs països, a part de representar un cert perill de confiar-ne la descripció a la dubtosa discreció del correu, aqueixa descripció, colorada per l'inevitable subjectivisme, moltes de vegades hauria implicat alguna apreciació inexacta, injusta. Ara mateix, després d'un mes de donar tombs a les coses viscudes durant aquests tres mesos de viatge, ¿serà en una veritable balança de reflexions objectives que avaluaré les meves experiències?

En fi, vaig a formular-te els meus pensaments.

Doncs bé, heus ací que em sembla que, *grosso modo*, es podría concebre Europa com una figura (suposo que ja estàs acostumat a la meva mania per l'esquematització, pròpia d'un físic d'altra banda) d'estructura visualment poliforme en què segons com, es perceben, ben definits, tres polièdres, els quals anomenarem biològico-culturalo-polítics: el dels elements germanonòrdics (nacions alemanya, anglesa, sueca...); el dels elements eslavo-orientals (nacions russa, búlgara, finlandesa...), i el dels elements llatins. És això:

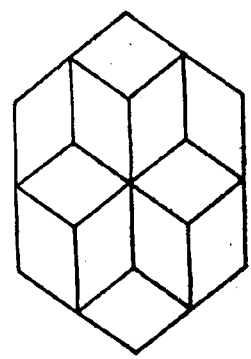

De manera que una de les particularitats més curioses d'aquest polimorfisme visual de la figura és que, segons com te la mires, un dels tres polièdres que hi pots fàcilment percebre queda a dalt, amb els altres dos costat per costat a sota seu, i, segons com, al contrari, n'hi ha un que queda a sota i els altres dos a sobre.

Naturalment, et deus estar preguntant on vull anar a parar amb aquest truc. Es que et voldria donar una imatge, en primer lloc de com es poden arribar a concebre tres grans entitats biològico-culturalo-polítiques, i, en segon lloc, de com varia la posició-índex d'avaluació d'aquestes entitats segons l'escala de valors de què et serveixis tu en considerar-ho, i, sobretot, de com varia segons sigui un germànic, un eslau o un llatí el qui s'ho miri . . .

Per exemple: si ho examinem sota l'angle del nivell material de vida, tindrem a dalt de tot els països germano-nòrdics (encara que llavors potser podríem ordenar els tres polièdres l'un sobre l'altre, de manera que a sota de tot hi quedés el que representa el països eslavo-orientals).

Però quan aquesta figura ofereix tot el seu proteisme és en presentar-la successivament als ulls d'un germànic germanista (quin no ho és?), d'un eslau eslavista i d'un llatí llatinista. Per al primer, la seva concepció panteístico-social racionalista del món, i el seu dinamisme (centrípet), amb les seves realitzacions tècniques; per al segon, la seva concepció panteístico-social sentimentalista del món, i el seu vitalisme, amb les seves realitzacions de tipus religiós; per al tercer, la seva concepció individualística sentimentalo-racionalista del món, i el seu dinamisme (que es descuida de qualificar de centrífug), amb les seves realitzacions humanistes; per a cadascun d'ells, la cosa seva és el polièdre que queda a dalt, o, si més no, un dels que queden a dalt, estimant aleshores una de les entitats en qüestió com a digna d'ésser equiparada a la pròpia, i la tercera, com a inferior. El primer cas es dóna sobretot entre els germano-nòrdics.

També es pot veure però la figura formant una estrella de nacions, cadascuna amb la mateixa valor.

Mes, a propòsit d'això, d'aquesta visió que podríem anomenar cubista d'Europa, m'escau molt bé d'esmentar-te les consideracions del nostre comú amic metge Lluís, l'afecció per la biotipologia del qual coneixes tan bé com jo mateix, així com la seva excentricitat (i la seva grolleria). Doncs resulta que ell també hi veu tres entitats, i l'altre dia, en parlar-ne, em vingué a dir — naturalment en el seu llenguatge tècnic, que et reproduiré exactament, sense explicacions, encara que t'obligui a rumiar i a consultar diccionaris, perquè altrament en lloc d'una carta em sortiria un llibre — que en cada complex biològico-culturalo-polític es pot abstreure un tipus extrem, paramorbós, dominant — remarcant, amb el seu somriure cínic, que sort n'hi ha, perquè el poble que no el posseeix és un poble mort — que en determina el tonus, estil i actitud vitals, dins les maneres del quotidià i de l'universal, fetes possible, més o menys ben articulades, equilibrades i organitzades en cadascun del seus pobles gràcies als biotipus cointegrants, la imatge aproximada de la qual cosa la tindríem suposant, per exemple, que a Espanya la follia de Don Quijote n'és l'impuls vital, fet político-socialment viable mitjantçant Sancho Panza. Que el tipus dominant en qüestió, entre els germànics, és un hipersòmic, hiperestènic, hiperpituïtari, de fàcies intel·lectiva sintètica; entre els eslaus, un somamixt, espasmofil, psicohiperestèsic, de fàcies intel·lectiva fantàstica; entre els llatins, un longilini, hipertiroide, taquipsíquic, de fàcies intel·lectiva intuïtiva. Que aqueix biotipus germànic per si sol dóna ja una personalitat ben fornida, ben equipada, parasimpàticament, sempre vencedora en principi, en l'ordre material sobretot, enfront de la hipersimpàtica del llatí, especialment per l'ibèric, i de l'espasmofília de l'eslau, per tal com està ben dotada per a les realitzacions tècniques, gràcies a l'excel·lència, en ritme i continuïtat, amb què funcionen els seus mecanismes perceptius i motrius, i ideatius; però que la seva mateixa vitalitat, mancada de matisos emotivo-afectius, tal com pot construir, pot destruir, a causa de l'excés, de la desmesura i de l'agressivitat que comporta. Que el

llatí, quan es presenta sobre un coixí parasimpàtic suficient, és ben capaç d'unes formes d'existència regida per aquesta mena de cosa que l'Ortega i Gasset ha anomenat *raó vital* com a actitud filosòfica, i que fóra precisament l'excel·lent fórmula humanística de la química polític-social mediterrània; però que sense aqueix coixí fa les coses massa de pressa o no les fa mai. Que l'eslau té profunditats per a recórrer ben interessants, però que està molt exposat a quedar lligat dins les cordes dels seus complexos, amb el nus de la seva espasmofilia. I, amb el seu gust corrosiu per certa mena d'anècdotes, en Lluis em recordava el comportament d'un alemany, d'un eslau i d'un llatí, que podríem anomenar típics, embriacs, tenint present el fet que l'alcohol, segons sembla, provoca una inhibició del control repressiu sobre l'esfera timopsíquica — tot allò que no és racionalment intel·lectiu — de la personalitat. I em subratllava com l'alemany és una bèstia, quelcom de telúric, de còsmic; l'eslau, un guirigall de passions, i el llatí, gaita de sentiments. I em feia observar com s'embriaga la gent als països corresponents: als llatins i als eslaus, és un individu o un grupet d'amics el que ho fa; als països germànics, és sobretot un grup social. Recordàvem, en efecte, haver vist a Alemanya alguna de les festes de la verema que es fan al Rin: s'organitzen trens especials per anar-hi, i, després de la festa, ja ens tens un tren de bèsties — protegides degudament per les respectives mullers i empleats ferroviaris — cap a casa falta gent.

Però, quina és la situació actual d'Europa?, et deus estar preguntant, empipat que aquesta carta no te'n doni els detalls que n'esperaves a través del meu viatge. Doncs noi, el que són detalls em permetràs que me'ls estalviï en aquesta lletra; i no et pensis que et vull prendre el pèl, perquè tanmateix te'n donaré una idea, que ja t'he començat a perfilar, d'altra banda.

Doncs heus ací que de vegades tot això ho veig com un sistema de forces dirigides, de vectors que diem nosaltres els físics, eixint de cadascun dels tres políedres, ben definits així, de manera que la que correspon al políedre germano-nòrdic supera les altres dues, la qual cosa determina un moviment en un sentit en què Europa pot trobar totes les excel·lències de la mecànica metàl·lica de l'univers germànic, així com el caos de les formes explosives que amaga en el seu si. Arreu notes la influència germano-nòrdica; les llengües més parlades a Europa són les germàniques, l'alemany en primer lloc; es troben germano-nòrdics a tot arreu, si més no com a turistes; a Iugoeslàvia, per exemple, a estones es diria que només fan cas de tu si parles en alemany; a tot Europa, sobretot a l'Europa central i oriental, la gent té tendència a considerar els alemanys com veritables superhomes. I els germano-nòrdics, conscients de llur vitalitat, convençuts de llur concepció del món, orgullosos de llur tècnica, es senten éssers superiors, es creuen al capdamunt de la humanitat; i els eslavo-orientals i els llatins, sota una mena més o menys definida de complex d'inferioritat, es senten plens d'admiració, o de por, o de menyspreu, elementals, cecs, enfront dels germano-nòrdics, superbs sobre aqueixes criatures inferiors i degenerades que són per a ells els altres, sobretot els llatins.

Ja et veig aixecar-te, indignat, i et sento cridar: "Què s'han cregut aquests bàrbars!" I després, ja calmat, et sento dir: "Cal que siguem nosaltres, els llatins, els qui informem el sentir i el pensar d'Europa, amb la nostra concepció humanista del món. Cal que omplim el sentir i el pensar d'Europa de la humanitat afectiva, emocional i autènticament racional a l'ensems, que el llatí ha concebut en la seva comunió amb la llum i les formes de la Mediterrània, inspirant-se en la noblesa dels seus pins i dels seus xiprers i de les seves oliveres i dels seus garrofers i de les sevs figueres, inspirant-se en aquesta noblesa que àdhuc es respira en la flaire de les nostres plantes aromàtiques. Cal fer present en tots els esperits aquest nostre sentit de l'home individualment i existencialment considerat.»

Tens raó. Però en aquest moment em ve a la memòria una discussió que vaig tenir una vegada amb un professor suís. En voler rebaixar la seva supèrbia de germànic amb el meu llatinisme, es va posar a riure, i

em va dir que tot això del nostre humanisme són contes de la vora del foc; que la realitat és que els pobles mediterranis viuen en un estat de *semicretinisme agitat*, malgrat que mèdicament sembli que això no lligui; i em va preguntar si voliem fer una Europa, per exemble, a la imatge de l'olla de grills d'Espanya, amb un Franco i tot. A la qual cosa vaig saltar que el règim d'en Franco no era més que una planta germànica que ens havien fet a la Península. Però llavors, saps què em va respondre? Doncs que no hi havia res de tot això; que el que passa és que cada poble té el règim que es mereix, o que biològicament li correspon, per tal de fer-li possible la vida política, com les mateixes «democràcies populars» als països eslavo-orientals, per exemple...

Però el pitjor és que això ho vaig explicar a en Lluís, i ell em va sortir amb l'atzagaiada que potser el suís tenia raó; com també que és possible que la continuïtat dels catalans sigui la continuïtat a fer bestieses o a no fer res; llur individualisme, *coses d'orgullós imbecil*; llur amor al treball, avidesa d'avar inquiet; llur seny i llur mesura, mesquinesa i covardia de petit-burgès, i llur ironia, un estirabot envernissat de poca-solta; i que caldria en tot cas clavar quatre escopinades a la cara d'aquests que foren *defectes* dels catalans, *si és que existeixen* (?!). Mes que de vegades pensava que la societat catalana estava composta senzillament d'uns quants eixelebrats sense suc ni bruc i de molts senyors Esteve; de manera que hom oscil·la *superficialment* entre l'atzagaiada i la inoperància, passant per la carrincloneria, la ximpleria i la xerrameca més ridícules. Que, malgrat que el seu mestre en biotipologia, el catòlic italià Pende, creia en la possibilitat per a l'home i per a la societat de superar la cosa biològica, ell moltes estones es decantava a no creure-hi... En fi, que em va fer dir que si hi havia algun poca-solta i algun eixelebrat sense profunditat era ell, i que per poc que no acabem malament. Però la cosa enutjosa és que hi la bastanta de gent que t'engega idees així.

Mes, malgrat el que diu aquesta gent, tinc fe en això llatí i *que l'esperit català en pot donar la forma més intensa i profunda*, amb què ens reconstituirem i amb què informarem el món futur.

Bé, espero que ens veurem ben aviat. Aleshores, tenmateix, et contaré alguns detalls i anècdotes del meu viatge.

Ben teu

HUMBERT PARDELLANS

EN RECORD DE JOAN LLONGUERES

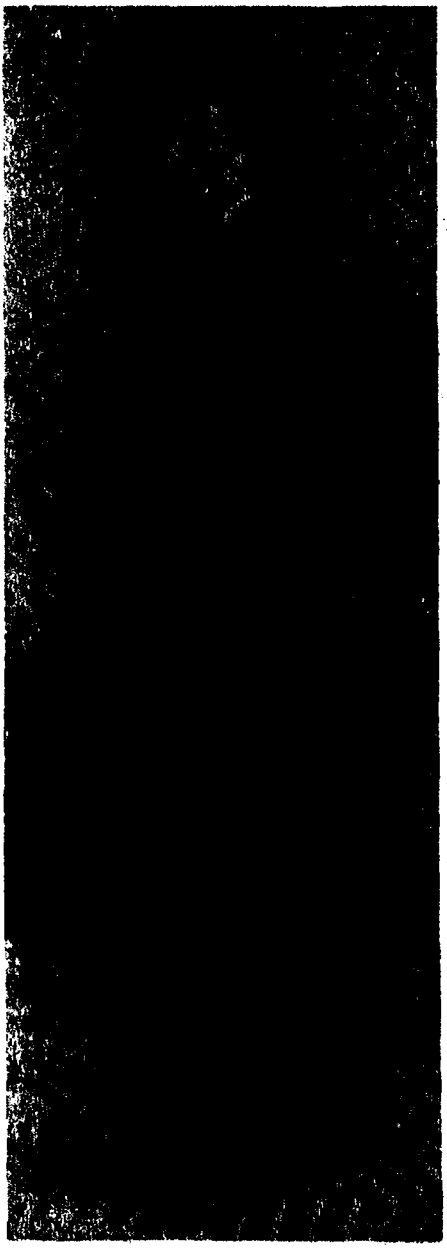

Per FERRAN CANYAMERES

QUAN EN 1949 vaig reveure Joan Llongueres, al meu retorn a Catalunya després de molts anys d'absència, em va semblar trobar-me davant l'ombra lluminosa de l'home que havia conegut en la meva infantesa a Terrassa; i fou per efecte del record que damunt d'aquesta ombra va prendre relleu la figura que un dia llunyà, en sortir d'estudi, va sorprendre'm en tombar una cantonada.

El carrer per on ell va tirar era d'aquells que donen la impressió de no acabar-se mai, amb un fanal de braç i alguna que altra casa humil oprimida entre parets de fàbriques: parets llargues i llises o foradades per finestrals amb vidres empolsats de la part de fora, blancs d'emborrim de la part de dins i un filat a l'exterior, que no sé si era per a protegir-los dels rocs de la quitxalla o per a protegir els vianants de les llançadores que sovint saltaven dels telers. D'aquest carrer se'n sortia amb el cap ple de brum, de tan eixordador com era l'espetec dels telers i el ratxar de les selfactines: una simfonia bàrbara amb la qual les obreres sincronitzaven cantàbils que feien pensar en el so de les ocarines. Els dies de feina el silenci d'aquests carrers oprimia el cor.

Si la figura de Joan Llongueres m'hagués aparegut en un barri cèntric, enmig de gent de condició social diversa, és segur que no m'hauria fet tanta impressió. Però la seva aparició en el desert frement d'aquell carrer fabril en plena hora de treball, era per demés insòlita als meus ulls, tot i que ja havia sentit parlar d'ell entremig dels companys d'escola. Si els uns l'esmentaven amb la curiositat maliciosa que desvetlla en els infants tot allò que trenca la monotonia o la rutina del món que els envolta, els altres en feien gran bocades. Aquests últims formaven part d'un sector ciutadà els homes del qual, sensibles a l'art i a tot el que nodria

l'esperit sà de la nostra terra, s'aplegaven entorn de la figura que jo havia vist passar com caiguda d'un altre planeta.

Portava vestit negre, corbata exuberant i un capell, també negre i petit, com un manyoc, en equilibri damunt d'una cabellera que li cavalcava les espatlles. Era més aviat baix, escardalenc, barbaserrat i d'ulls emporxats per unes celles espesses i tan negres com la cabellera. Les galtes, pàl·lides i xuclades, feien ressortir els pòmuls. En una paraula: un rostre de jove consumit per un foc interior, un rostre d'artista i l'aspecte general del qual desentonava en la meva ciutat nadiua que poc sabia dels homes dels «IV Gats» que a Barcelona, la xalina i el fum de la pipa al vent, ramblejaven amb la indumentària que els donava l'aire de volar per regions no accessibles a la gent vulgar, de pa i rave.

Joan Llongueres, l'home que camina i que s'enyora», com deia Amadeu Vives, havia portat a Terrassa un esclat de *renouveau* que la transformava per complet; que, talment un vent benastruc, balejava la borra de llargs anys d'un teixir en la grisor sota la qual s'havia condormit, indiferent a les tradicions pures, adulterada pels contactes inherents a la seva expansió comercial i mal aconduïda per polítics de volada d'au demèstica i d'una sensibilitat que només es desvetllava, els dies de folga, a les harmonies queixalades per un piano de maneta o bufades per una banda militar. La ciutat, tot i el panteix de les màquines, vivia enxovada, sense brillantor artística ni poesia pròpia, sense el prestigi d'una cultura espiritual, en el mateix abandó i sopitesa que les Esglésies Romàniques de Sant Pere abans que Puig i Cadafalch les tornés a la llum.

Si bé la figura de Joan Llongueres era l'espill de la seva ànima de romàntic, de somniador, la força de l'art el convertia en argentviu. Això s'observava també en el seu caminar, que feia pensar en el peonar dels ocells, i que contrastava amb el seu parlar calmós, de veu volgudament nasal en aquell temps.

Havia arribat a Terrassa en 1902, als vint-i-tres anys. Alexandre de Riquer, que junt amb Joaquim Vancells pintava uns plafons de l'associació d'industrials de la localitat, havia parlat en elogi de Joan Llongueres, aleshores professor de música dels seus fills, i el va cridar a la ciutat fabril un grup d'amics de les arts, d'homes de ferma arrel catalana, de conviccions que no eren precisament les dels fabricants que havien confiat a Riquer i a Vancells la decoració esmentada.

Posat al cap d'una colla de cantaires voluntariosos — als quals Joan Maragall havia de dedicar una de les seves proses més belles —, aviat va sorgir aquella Schola Choral que tantes ovacions havia d'assolir sota la seva batuta, intel·ligentment secundat per l'artista Antoni Badrines. Després vingué la implantació de la gimnàstica rítmica a casa nostra, obra a la qual Joan Llongueres havia de consagrar bona part de la seva laboriosa vida. Fou en una de les primeres audicions que vaig veure'l per segona vegada. En servo encara una impressió esbalaïdora. Eren uns braços que es movien com ballestes, uns punys planxats que volaven, una cabellera que s'esbandia talment com sota una força elèctrica.

El que més em va meravellar fou l'evolució, dalt de l'estrada aixecada al fons del pati de l'Agrupació Regionalista, d'un estol de noies i nois cantant cançons ritmades amb gestos d'un efecte que em va sorprendre en extrem. Coneixia a alguns d'aquells nois, turbulents i indòmits a més no poder; i com que considerava impossible que pogués haver-hi ningú capaç de dominar-los, la meva admiració pel Mestre Llongueres — és així que en aquella època ja l'anomenava tothom —, fou fulminant, i va obrir-me una finestra a l'esplendor d'un món d'art i poesia que jo desconeixia.

A mesura que els anys passaven, el mestratge de Joan Llongueres imprimia a la industriosa ciutat una distinció que la féu excel·lir d'entre les més considerades per llur culte a la Bellesa. Era per la presència d'aquest artista, d'aquest home inquiet i d'una capacitat de treball poc comuna, germanívol, enardidor i tan estimat en el camp musical, literari i artístic, que Terrassa podia enorgullir-se d'ésser la segona ciutat catalana en la missió fervorosa i patriòtica

d'enaltir els seus homes més preclars donant a conèixer llurs obres i virtuositats o llurs abrandaments per una causa per a la qual encara es malda.

Fou també un dels promotors de la fundació de l'Escola de Vallparadís de Terrassa i del pensionat Mont d'Or a la masia de can Bogunyà, dues institucions docents de tendències renovadores que va dirigir el pedagog i escriptor Alexandre Galí.

Poeta, músic i dibuixant, en la personalitat de Joan Llongueres hi havia l'essència més expressiva d'un sentiment d'elevació. La seva obra era de proselitisme, desvetlladora de sensacions col·lectives. Literat sensible, al marge de la seva tasca musical col·laborava a profusió de publicacions, i d'una manera assídua al setmanari local *La Sembra*, on signava amb el pseudònim Chiron. En 1911 els seus treballs foren aplegats en un volum esplèndidament editat sota el títol d'*Ínfimes cròniques d'alta civilitat*, amb una caricatura de Bagaria i il·lustracions d'Aragay, Apa, i del seu germà Jaume, un pròleg d'Eugeni d'Ors, una salutació d'Alexandre de Riquer i uns mots d'Alexandre Galí. Eugeni d'Ors hi diu: *Si Terrassa no resulta malpagadora, vós, Chiron predicaire, Chiron apòstol, Chiron fundador, mestre Chiron, tindreu un dia el vostre monument a Terrassa.* Després afegeix: *D'entre els que s'asseguin al peu del vostre monument n'hi haurà algun que us haurà tingut en coneixença. Aquest explicarà als altres com éreu, i com li parlàveu, i les bones paraules que sabíeu dir, i les bones coses que sabíeu escriure. I dirà com ensenyàveu de música a nins i a grans, de civilitat a grans i a nins.*

Rellegint aquestes cròniques que el seu autor qualifica de «primers articles i comentaris del temps d'assaig», em sento transportat a una època excepcional; em sembla reviure, per retrospecció, la vida de la meva nadiua ciutat, els neguits, gales i aspectes de la qual no havia pogut assaborir encara, inhabilitat per l'edat i el medi en el qual jo em formava. Ara la ploma fina del cronista em puja a la muntanya de Sant Llorenç del Munt, en l'animació dels aplecs i l'oneig de simbòliques flames amb colors de ginesta i de rosella; m'evoca l'alegria de les fires, els casinaires, els balls de rebregats i les tardes diumengeres a «Ars Lucis».

«Ars Lucis» era el nom d'uns espectacles per a infants que, cap a l'any 1906, van inaugurar-se a Terrassa. La direcció artística anava a càrrec del pintor Joaquim Vancells, i de la part musical i literària en tenia cura Joan Llongueres, autor de quasi totes les obres que hi foren representades, d'una frescor d'ambient i d'un sentiment i sentit poètic que feien les delícies de petits i grans. En ocasió de les festes de Nadal de 1907, s'hi va estrenar *El mal rabadà* de Josep Carner, amb música d'Enric Morera. Aquests espectacles eren un tal devessall de llum, poesia, corals i motius populars, que em rentaven l'esperit dels esplais mancats de solta que només l'ensenyament primari d'aquells anys feia possible.

En l'any 1911, gràcies a alguns benemèrits terrassencs i a una pensió oficial, Joan Llongueres va poder anar a ampliar els seus estudis musicals a Alemanya, França i Suïssa. A Hellerau (Dresde), alumne de la institució «Jacques Delcroze», va ésser distingit amb diploma superior en 1912, i en tornar a Terrassa el fruit dels seus estudis es féu palès admirablement en una tasca que s'estengué per tot Catalunya i que culminà amb la fundació de l'Institut de Rítmica i Plàstica en el local de l'Orfeó Català.

A Dresde, la ciutat de tantes i tantes activitats artístiques i musicals, va trobar-se amb Antoni Badrines que hi estudiava pintura i decoració, amb Manuel de Montoliu, becari de la Mancomunitat, que seguia un curs de filosofia a la Universitat de Halle, i amb Joaquim Blanco-Recio, deixeble del violinista Crickboom que hauria anat molt enllà si no hagués mort prematurament.

Tot i que va continuar vivint a Terrassa i al front de la Schola Choral, Barcelona l'absorbia cada dia més, tant per la seva feina com per la vida de relació amb les figures més destacades del món artístic i intel·lectual que tant havien de fulgurar en la desclosa de l'espiritualitat catalana.

Un dels llocs que més freqüentava era el taller d'Alexandre de Riquer, situat en un cinquè pis del carrer de la Freneria, ocupat avui per un arxiu fotogràfic, que té un gran

finestral que dóna a l'absis de la catedral. Allà es reunien, entre altres, els germans Montoliu, els germans Llongueres i Lluís de Zulueta que donava lliçons als fills del pintor Riquer, xicots que escandalitzaven el veïnat amb facècies que a vegades havien posat en moviment la policia. Manuel de Montoliu tenia molt bona veu i cantava *lieders*. El preferit era *La flor del lotus*, de Schumann. Tant, que alguna nit que la lluna il·luminava les pedres de la catedral l'arribaren a cantar cinc o sis vegades plegats, sovint agenollats, en una mena d'èxtasi.

La primera vegada que vaig anar a casa de Joan Llongueres m'acompanyà precisament el fill petit d'Alexandre de Riquer. La nostra visita estava relacionada amb la revista *Mediterrània* que el meu company Josep Maria publicava i a la qual jo col·laborava. D'aquesta visita servo el record d'haver estat rebuts a la seva cambra de treball, situada a la planta baixa i amb reixa al carrer, on se'ns féu difícil de prendre seient de tant com estaven plenes de llibres, papers i partitures les cadires. El que tinc més present, però, és l'estona que vam passar amb el Mestre al pati.

La casa que Joan Llongueres habitava des que s'havia casat amb la germana del pintor Francesc Galí està situada al capdamunt del carrer de la Creu i fa angle amb el pont antic que uneix la barriada de Sant Pere amb Terrassa. Les famoses esglésies romàniques s'aixequen a l'altre cap. El pati d'aquesta casa, doncs, esguarda Vallparadís de dalt de la marjada del torrent del mateix nom, amb hortes al fondal i vegetació folla que grimpa fins a les cases alt penjades. Al pati hi havia unes acàcies de bola, vorells de flors i testos als muntants de la barana d'obra, recalcada a la qual el Mestre ens parlava amb aquella veu nasal tan seva que, en lloc de raspar l'oïda, donava més força, més calidesa a la seva paraula pausada que semblava sortir-li de molt endins. Amb la silueta de les esglésies romàniques al fons, la verdor luxuriant de la petita vall i el bust dels vianants que semblava lliscar per l'àmpit del pont de pedra nua i bruna, prenia un tal relleu de figura romàntica que encara em sembla veure-la.

Ja que el parlar de la visita al Mestre m'ha portat a esmentar el meu amic d'aleshores Josep Maria de Riquer, no vull desaprofitar l'avinentesa de contar un episodi que em va fer viure ell en 1914 i que va impressionar-me fondament. Ens havíem citat, un dia de festa, a Barcelona, on els meus pares no volien que anés a causa d'una epidèmia de tifus que hi feia estralls. L'amic va esperar-me a l'estació, des d'on vam encaminar-nos cap a casa seva. Vivien encara en el pis-estudi del carrer de la Freneria. A mitja escala s'adonà que no portava la clau, però això semblà no preocupar-lo, tot i constar-li que al pis no hi havia ningú. Un cop a dalt, em demanà de fer-li esqueneta i va introduir-s'hi per una finestreta que donava al replà. Pocs instants després obria la porta de dintre estant i em feia avançar per un corredor, mig a les fosques. Ell em precedia de dues o tres passes; i quan ja es trobava al fons del corredor, a la porta del taller del seu pare inundat de claror, jo m'ensopegava passar per davant de l'obertura d'una cambra interior, a dintre de la qual vaig clavar una reüllada, atreta la meva vista per la dèbil claror d'una llàntia. Vaig quedar espalmat, la sang glaçada i amb formigor a les cames. Estirat damunt d'un llit de cinc pams hi havia un home pàl·lid, sense afaitar, vestit de negre, les mans encreuades al pit. En dues paraules: un mort. El meu amic, sense immutar-se, va apropar-se'm, ajustà la porta de la cambreta, em posà una mà a l'espatlla i m'entrà al confortable i lluminós taller.

— És el meu germà, que va morir ahir. L'enterrarem demà.

— De què ha mort? — vaig fer jo.

— Del tifus. Per això no hi ha ningú a casa.

M'envaí una suor freda. Res no em distreia d'aquella visió macàbrica: ni les grans teles del seu pare, ni l'espectacle de l'absis de la catedral vist des de l'ample finestral d'un sol vidre. Finalment l'amic decidí anar al pis de Paquita Madriguera, que es trobava a la mateixa escala, on havíem anat altres vegades, tant o més atrets per la seva simpatia i bellesa com per les seves qualitats de pianista que s'havia revelat precoç-

ment. El noi Riquer féu part del meu esglai a aquella família acollent i em van donar un cordial que aviat em va posar completament a plom.

Potser perquè Alexandre de Riquer s'havia unit en segones núpcies amb una dama francesa i en família es parlava sovint del seu país, o perquè el meu amic havia estudiat en una escola francesa, el cas és que va entrar-li la dèria de traslladar-se a París, tot i que el curs de la guerra convidava poc a partir a l'aventura. Me'n va parlar tant i amb tanta fogositat, que la idea va ancorar en el mar agitat de les meves il·lusions; i sense el seu temperament arriscat ni la seva desimboltura, vaig ésser jo qui en plena contesa europea va prendre el tren de França, deixant-lo en ales d'una fantasia que ni els anys ni la crua realitat de la vida no havien d'esvair.

A París vaig entrar en contacte amb escriptors, avui dia il·lustres alguns d'ells; i tan aviat com em foren brindades les pàgines d'algunes revistes literàries, vaig publicar-hi poemes de diversos poetes catalans traduïts al francès. El titulat *Fruits* de Joan Llongueres fou un dels primers. Era inèdit i me l'havia adreçat ell mateix. L'acompanyava una carta que, més que cap altra de les que vaig rebre de literats catalans, m'estimulà en la tasca de donar a conèixer llurs obres en els moments cruents d'un París aclofat sota el pes de saber l'enemic a pocs quilòmetres. Després, en 1918, en fundar la revista *Plançons*, les línies que em va prodigar foren més enardidores; i no solament va col·laborar-hi ell, sinó que em va aportar la col·laboració d'altres escriptors.

Al meu retorn a Terrasa va obsequiar-me amb un dinar a casa seva. Hi havia tota la seva nombrosa família al voltant de la gran taula presidida per la seva muller, tan abnegada, tan intel·ligent, que tant va saber-lo comprendre i que tant de coratge li va donar en els moments de lassitud, en el combat per l'art i pels fills. No recordo quants eren aquests entorn d'aquella taula, però servo la impressió que eren molts. Després, el Mestre va portar-me a la seva cambra de treball, on m'oferí una cadira un cop n'hagué tret braçats de llibres i papers. Va dedicar-me un poema inèdit i un exemplar de *Lluminoses* i va tocar, per a mi tot sol, una sonata de Chopin. No tinc idea de les hores que vaig gaudir de la seva intimitat. Tinc present, això sí, que quan va acompanyar-me a la porta del carrer ja fosquejava, les rates-pinyades ja voletejaven entorn dels campanars de les esglésies romàniques de Sant Pere.

Al cap de trenta anys, aquest moment emocional encara era en mi. El temps no l'havia delit de la meva memòria; i en retrobar el Mestre espargit d'una blancor d'amable vellesa en l'ombra lluminosa del seu prestigi, vaig sentir-me endut per la força rejovenidora del record. Després, no fa molt, la mort ens va arrabassar el seu cos, però el seu esperit resta en les seves composicions, en la seva obra i en l'afecte dels que durant una etapa de llur vida o sempre vibraren al seu entusiasme, que era tota la lírica de la seva humanitat.

I per damunt de l'oblit en què la meva ciutat nadiua pugui tenir Joan Llongueres, m'és plaent de posar el meu cor a guisa de primera pedra al monument per al qual en temps de més lleialtat advocava Eugeni d'Ors i que se li deu en homenatge de gratitud i de bona recordança.

INFORMACIÓ I COMENTARIS

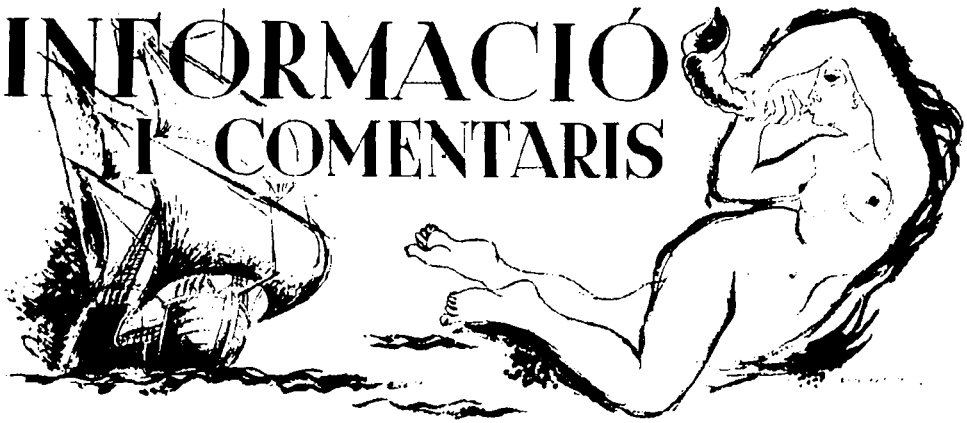

LLETRES

LA NIT DELS CINC PREMIS

Una altra vegada, la nit de Santa Llúcia, i davant per davant de les parades adormides de la fira de pessebres, s'han reunit uns jurats, voltats per uns centenars d'espectadors — entre autors concursants, amics o simples curiosos — per a l'adjudicació conjunta de cinc premis literaris. És la festa màxima de la literatura catalana, a Barcelona, i la formulària concessió a un llibre en castellà d'un dels Premis de biografia Aedos (dotat, per atenció sens dubte a la major categoria de l'idioma oficial, de cinc mil pessetes més que el seu company català) no arriba a desvirtuar aquest caràcter de manifestació pública de fe en les nostres lletres i de fidelitat a llur continuïtat que donen a l'acte els editors que instituexen i asseguren els cinc premis, els autors que se'ls disputen, els jurats que els atorguen i les persones que concorren al sopar o a la sobretaula d'aquella nit.

Novament, doncs, han estat concedits els premis «Joanot Martorell», de novel·la (augmentat enguany fins a vint-i-cinc mil pessetes pel donador, l'Editorial Aymà, S. L.), «Víctor Català», de contes, més modestament dotat amb deu mil pessetes per la *Selecta*, «Aedos», de biografia, convocat per l'editorial del mateix nom, que ofereix unes vint mil pessetes notòriament insuficients per a l'esforç que representa escriure a consciència la vida d'un personatge més o menys notori del nostre passat, i per últim, el premi «Ossa menor», també augmentat en dotació fins a deu mil pessetes, i que recompensa, per obra de les edicions del mateix nom (de tan meritòria tasca quant a divulgació de la poesia catalana moderna), un llibre de poemes. Els jurats, amb lleus variacions, són els mateixos dels altres anys. Això dificulta, és clar, de concórrer als premis aquells que es creuen incompatibles, per les raons que siguin, ètiques o estètiques, amb alguns dels jutges o que, havent-ne ja rebut pretèrites carbasses, creuen inútil de presentar-se de nou a la palestra. És curiós, tanmateix, que els escrúpols d'incompatibilitat només es presenten, i són severament resolts amb l'eliminació del concurs . . . i la recomanació pública a l'editor d'una publicació sens dubte ben merescuda, en el cas d'una obra biogràfica de la qual és coautora la muller del propi president del jurat «Aedos». La distracció, o bé la manca de comunicació entre els cònjugues que això suposa són comentades diversament per la concurrència. Bé, els concursants que *tiren* al premi de biografia són, de sempre, escassos — almenys en llengua catalana: per al premi castellà sempre hi ha empentes — i això facilita la tasca dels cinc doctes barons encarregats de premiar l'obra que s'ho mereixi, que enguany és *Felip II i Catalunya: el virrei Hurtado de Mendoza*, de Joan Reglà i Campistol, jove investigador universitari, deixeble del doctor Vicens i Vives i crític de *Destino* i d'altres revistes més erudites. Queden com *outsiders* Isidre Clopes, amb una biografia del Comte de Llobregat; J. M. Lladó i Figueres, amb la seva *Biografia d'un carrer: el carrer Nou de la Rambla*, i Anicet Salvans, que ha dut al concurs una vida novel·lada de *Perot el bandoler*. El públic aplaudeix el guanyador i aquest és lliurat a la curiositat desorientada dels informadors de premsa i ràdio, que informaran tan poc com puguin el gran públic d'aquest esdeveniment. En tot cas, s'arrepenjaran sobre el premi castellà, que enguany serà atribuït a un tal senyor Gallego (no hi posarem les mans al foc, però val a dir que no ens vàrem interessar gaire pel feliç mortal, ni hi hagué un sol aplaudiment entre la concurrència per a premiar el seu èxit) que havia escrit una *Vida de Gerardo Diego*, que

serà, o molt m'erraria, un dels llibres que es vendrà menys de tots els que han estat premiats en aquesta sèrie castellana de l'Aedos — i ja és dir — perquè sembla que el biografiat, distingit poeta espanyol vivent, i que per molts anys, no és home de gaires aventures i que l'estudi de la seva obra lírica només interessarà els especialistes. (Entre aquests, naturalment, no hi ha pas els altres poetes, perquè tothom sap que aquests només s'interessen per les obres que ells mateixos escriuen, han escrit o escriuran.)

El segon premi que surt de les urnes — o de les deliberacions successives i eliminatòries dels cinc senyors que presideix J. Ernest Martínez Ferrando — és el «Víctor Català», de narracions. Les primeres voltes deixen fora de combat Maria Albareda, Vicenç Prat, Ramon Fontanilles i Jordi Maluquer. Van endavant, amb igualtat de vots, Ramon Folch i Camarasa, Lluís Ferran de Pol i Manuel de Pedrolo. Els cinc vots del primer es redueixen a quatre i després a dos, mentre els dels altres dos contrincants passen, empatats, a quatre. I la votació final deixa com a guanyador el llibre *La ciutat i el tròpic*, de Lluís Ferran de Pol, per tres vots contra dos a *International Setting*, de Manuel de Pedrolo. Aquest és, doncs, finalista, per tercera vegada consecutiva, del premi «Víctor Català» de narracions curtes. Gairebé Mestre en Gai Saber d'aproximacions, sense cap compensació material ni publicació del llibre. I els que coneixen els contes de Pedrolo saben que llur qualitat és més que suficient per a requerir aquesta consagració de l'edició en volum. Caldrà que esperi un altre any encara, i que li donin el premi, per a aconseguir-ho? Serà un nou recull, això és segur, perquè Manuel de Pedrolo no regateja esforços i enguany havia dut dos llibres de trenta contes cada un al premi. Dos llibres completament nous, com ho són les dues novel·les que enguany també ha escrit el jove narrador de — justament — *El premi literari i altres narracions*.

El «Víctor Català» d'enguany ha estat per a Ferran de Pol. El guanyador viu a Arenys de Mar i no assisteix a la festa. Els contes premiats són, afirmen els jurats, d'una gran fantasia i alta qualitat.

Ara toca al premi «Ossa menor». Hi ha molts llibres presentats (gaudim, per tradició, d'una plètora de poetes. No manca qui assegura que un cert maltusianisme s'imposa per a aclarir aquesta boscúria lírica, sempre plena de nous plançons i en la qual els vells i venerables arbres de fa trenta anys fan encara molt bona ombra). A la primera votació — *coup de chapeau* als amics i coneguts — sonen els noms de Ramon Bech, Maria Castanyer, Lluís Serrahima, Frederic Alfonso i Orfila, Manuel de Pedrolo (també amb un nou llibre de versos), Josep M. Andreu, Joan Perucho, Pere Quart, Miquel Arimany i J. Eroles. La tercera votació veu molt simplificada la llista: només hi romanen Perucho, Pere Quart, Andreu i Arimany. Els dos primers estan empatats i ho segueixen amb cinc vots, a la quarta volta. La

SOLERNOU, S. A.

OLIS VEGETALS PER A LA INDUSTRIA
AIGUARRAS
COLOFONIA
RESINES SINTETIQUES

Av. Ferrocarril, 100 (Col. Moctezuma)
Tels. 22-28-02, 22-34-28 i 22-36-84
Apartat Postal 7153
MEXICO 9, D. F.

SUCURSAL GUADALAJARA
Antonio Bravo, 49
Tel. Mex. 35-52
GUADALAJARA, Jal.

FONDO DE CULTURA ECONOMICA DE MEXICO

Distribuïdors exclusius per al Brasil:

MESTRE JOU & Cº, LTD.

R. João Brícola, 24-23º S. PAULO
R. Senador Dantas, 76-2º RIO
R. Misericordia, 1-1º BAHIA

El paper utilitzat per aquesta revista és adquirit a

PAPEL-MEX, S. A.

Ayuntamiento N.º 112

MEXICO, D. F.

cinquena, definitiva, els desaparellarà: Pere Quart serà el guanyador, amb el seu llibre *Terra de naufragi*, per tres vots contra dos que n'obté *El país meravellós*, de Joan Perucho. (Sembla com si el destí dels «Premios Ciudad de Barcelona» fos d'arribar a finalistes al premi «Ossa menor»: Ricard Permanyer, l'any passat, Perucho, enguany, han conegut aquesta doble sort. Coïncidència?) Joan Oliver, president del jurat de novel·la, i present a la sala, recull les ovacions dedicades a l'autor de *Les Decapitacions* i les passa, modestament, al filòsof Jonàs, del *Destino*. Les persones que coneixen els poemes premiats diuen que són d'un pessimisme desolat i d'una alta qualitat.

I arribem al darrer veredicte, el del «Joanot Martorell». Se'l disputen una vintena de novelles i vuit, si més no, aconsegueixen l'honor de la primera volta: amb cinc vots cadascuna, *Incerta glòria*, de Joan Sales, *Primera categoria*, de Ramon Fontanilles, *Només el miratge*, de Fèlix Cucurull, i *El martell*, de Jordi Sarsanedes. Amb menys vots, obres de Ramon Planes, J. Segura Lamich, Joan Grabolosa i Josep Iglésies. Cucurull és eliminat a la tercera volta i Fontanilles a la quarta. La votació decisiva dóna com a guanyador, per tres vots contra dos a la novella de Sarsanedes, *Incerta glòria*, de Joan Sales. Hom explica que el vot decisiu ha estat el del president del Jurat. L'autor premiat no es troba a l'Hotel Colon, i és la seva filla qui ha d'encarregar-se de rebre les felicitacions i de contestar les rituals bestieses que pregunten els nois de la ràdio (en castellà, no cal dir).

I hem arribat al final. La gent es dispersa, després de llargues parades a cada taula on hi ha un amic o conegut. L'espera al guardarroba facilita, novament, les converses. Hi ha comentaris per a tots els gustos. No és pas unànimement elogiat, per exemple, el fet que hom hagi donat en l'idioma oficial totes les incidències i notícies de les votacions i àdhuc el text dels veredictes, pels secretaris respectius de cada jurat. Imposició? Excés de zel? Lamentable, en un i altre cas.

*

Un estimat i admirat amic, Eugeni Xammar, acostuma repetir una dita francesa que és, ensems, una regla d'economia domèstica i de recta convivència social. *Il ne faut pas* — assegura — *mélanger les torchons et les serviettes*. ¿Per què se m'haurà ocorregut, anant carrer dels Arcs amunt cap al Portal de l'Angel, de pensar en aquesta frase preferida del nostre internacional i meteòric amic? Tot és defensable: tirar al Premi Nadal o no tirar-hi; celebrar, concorrent als «Ciudad de Barcelona», la data del 26 de gener, o abstenir-se'n; limitar-se o no als concursos estrictament catalans i no-oficials ni oficiosos; escriure al *Destino* o a *Revista* o creure que, si hom no pot fer-ho en català, no és decorós per a un escriptor català — *vernáculo*, hom en diu — escriure en una altra llengua a publicacions que

surten a Catalunya... Estic segur que tothom qui adopta una o altra d'aquestes regles de conducta té múltiples raons, ben personals i potser respectables, per a justificar-la. D'acord. Però, barrejar aquestes regles, no em sembla tant digne de defensa. Voler tenir el «Ciudad de Barcelona» i l'«Ossa menor» o el «Víctor Català» em sembla, en conjunt, un excés de voracitat i un mínim de preocupacions. Com deia el pare prior d'aquell conte de Josep Carner, «O tots frares, o tots lladres». Hi ha el perill que els frares es tornin lladres (amb la possible compensació, és clar, que els lladres es converteixin). Aquests problemes, cadascú se'ls ha de resoldre tot sol i no hi ha ningú — a un costat, almenys; a l'altre no manquen, amb drets i atributs — qui pugui imposar una o altra decisió.

Però, àdhuc així, torno a repetir-me la dita predilecta de l'amic Xammar: *Il ne faut pas mélanger les torchons et les serviettes.* No barregem, si us plau, els draps de cuina amb les tovalloles ni amb els tovallons. Cada cosa té el seu calaix i el seu ús propi. Si ho oblidem, acabarem trobant-ho tot igualment emmascarat. Que qui sap si és, precisament, allò que hom voldria. — BLANQUERNA

R E C E N S I O N S

Poesia secreta, *de* FERRAN CANYAMERES. *Editorial Albor, Barcelona, 1955.*

Cinc anys enrera, Canyameres ens va sorprendre amb la publicació del seu llibre *Migtemps*, seguit, un any després, per *Com el Vallès no hi ha res.* La sorpresa sembla que era comprensible perquè, a primera vista, res no feia preveure que en aquest home cordial i obert, de naturalesa exuberant i d'interessos contradictoris, s'amagués un poeta; més ben dit, tots aquells qui el coneixien sabien perfectament que sí, que era un poeta, però allò que ignoraven és que fos capaç d'actualitzar la seva poesia en uns llibres com aquells, sucosos, espontanis, xops de naturalesa on, sota una aparença en conjunt plaent, niuava ja una inquietud, no per dissimulada menys certa, que forçosament havia de dur-lo, en un dia molt proper, a donar el pas definitiu que ens mostra ara la seva *Poesia secreta.*

El títol es presta, ja d'antuvi, a tota mena de reflexions sobre el misteri líric i el seu caràcter; però aquest és un assumpte que per força he de deixar de banda en una nota com aquesta. Cenyint-me, doncs, estrictament al contingut del llibre en allò que ofereix de ben palès, m'interessa fer remarcar com a fet sobresortint que la relació que Canyameres establia en aquells títols primers amb les coses, relació encara predominantment contemplativa, s'aprofundeix en aquest darrer — per ara — en una dimensió tota filosòfica que el porta a afirmacions transcendentals,

EDITORIAL XALOC
DE MÈXIC

Acaba d'aparèixer:

HIMNES I SALMS A CATALUNYA

Per J. PINEDA FARGAS
Pròleg d'AGUSTÍ BARTRA
Premi Marian Salat als Jocs Florals de São Paulo 1954

Un volum de 112 pàgines, $ 10.00 %

• És amb veritable emoció, germà Pineda, que he llegit els vostres magnífica Salms. Podeu estar orgullós de la vostra obra.—*J. Carner-Ribalta.*

A recordar:

ODÓ HURTADO

UNES QUANTES DONES

Un volum de 243 pàgines amb il·lustracions de J. Giménez Botey, Joan Giménez Giménez i Tïsner, $ 20.00

• Un matís personalíssim d'aparent casolanisme intrascendent acompanya tots els contes d'Hurtado i en gairebé cap no hi manca la ironia, una ironia angoixosa pel grotesc d'algunes situacions magníficament dibuixades... —*J. Miquel i Vergés.*

D'aparició imminent:

VICENÇ RIERA LLORCA

CATALUNYA EN LA CORONA D'ARAGO

Un nou volum de Monografies Bages.

Distribuïdor: DIFUSORA DEL LLIBRE
Apartado 10319. México 1, D. F.

PROPIETARIS:
A. BERTRAN S.
J. BORRAS G.

RESTAURANT
BELLINGHAUSEN

QUATRE ESPECIALITATS
DE LA CUINA CATALANA

- Botifarra catalana amb mongetes i escalivada.
- "Zarzuela" de mariscos.
- Paella valenciana.
- Pollastre amb samfaina.

Servei a domicili

Londres 95. - Tels. 14-18-70 i 35-75-61

Tortells i Braços de gitano de crema, cabell d'àngel, nata i massapà. Ensaïmades, Lioneses, Sares, etc. Especialitat en pastissos Exposició, de nata gelada.

VENEM NATA A PES

Juanacatlán 139 - Telèfon 15 - 07 - 23
MEXICO, D. F.

nades de l'íntima experiència de l'home, aparentment extravertit, que ha vist molt i ha sabut obrir bé els ulls. Hi ha una gravetat fonamental en afirmacions tan netes com la del poema *Records*, on ens diu que

les coses només parlen quan els abelleix.

D'una altra manera: no volen ésser forçades. És l'home pacient, receptiu, qui en definitiva en tindrà el secret, ja que només per ell s'obriran en llur vera intimitat. Uns poemes més enllà, el poeta es mostra conscient d'aquesta veritat en reconèixer la

inefable docilitat de les coses.

Però docilitat, com deia, al pacient, també a l'escollit, a l'home que després d'haver-se pres el temps de viure, en el sentit més ampli del mot, i de reflexionar, no s'encarcara en la seva pròpia concixença — de vegades no res més que un miratge — i acollidorament espera l'instant de la revelació. Em cal dir que aquest és un dels aspectes que més m'ha colpit de la darrera poesia de Ferran Canyameres. Com ell mateix diu,

tot reclama el seu temps,

però el més important no és aquesta reclamació, sinó la nostra resposta a la urgència exterior.

Entroncat amb aquesta espera trèmula, però segura, hi ha un altre aspecte, el de la humilitat essencial, que Canyameres planteja implícitament amb la seva personal manera d'encarar-se a la poesia. Això, que potser ja era visible en aquells dos primers llibres, és dut a tot extrem en *Poesia secreta*. Probablement és degut a la mateixa naturalesa dels problemes i de les experiències amb què s'enfronta, però és possible també, i em sembla que gens de desencaminat, pensar que aquesta humilitat sense estridències és ja un do de «l'individu» que estem acostumats a tractar. Perquè no hi ha en Canyameres una fisura entre l'home i el poeta, cosa tan freqüent i desencisadora, sinó que tots dos són una mateixa cosa. No ens ha d'enganyar la seva vitalitat desbordant d'home d'empresa ni el comentari de vegades càustic que la seva lucidesa li dicta, perquè per sota d'això aflora sempre una generositat — una de les rels de la humilitat —, que quan escriu:

On és aquell qui em llença per terra?
No sé si el cerco per esbroncar-lo.
no sé si el cerco per abraçar-lo,

ens obliga a admetre que és això darrer el que faria.

Però seria desplaçat creure, com algú podria sentir-s'hi inclinat després de llegir fins ací, que aquesta humilitat li priva la consciència del seu poder de poeta. No. No hi ha poeta autèntic al qual manqui aquesta consciència, i en Canyameres ho sap bé quan afirma:

Sí; sóc jo qui parlarà aquest vespre
perquè un món vol néixer
a la claror d'aquest incendi.

Certament, i és el propi món que sent aquesta urgència d'expressar-se, no merament les coses com són o com semblen ésser, sinó com el poeta les ha compreses gràcies a haver viscut llarg temps *al costat d'ell mateix*.

És l'home interior que hem reconegut, el qui així romania a l'aguait. És veritat que després comana a tot d'abandonar-lo, perquè *vol restar sol*.

I ací hi ha la darrera saviesa, en aquest aillar-se — en aquesta voluntat d'aillar-se — per interpretar unes dades fornides per la realitat, però solament disposades a lliurar la clau en la soledat, quan ja no correm el perill, sempre amenaçador, que el bosc ens privi de veure els arbres. És sobre aquest silenci volgut que deixarà l'absència, que un xarxa creixerà fins a reunir en un sol bloc, i *sintetitzar*-la, la màgia d'haver viscut sempre amb l'esperit fresc, però no sense turment; al revés, difusament angoixat pel doble motiu del viatge que ja s'acaba — fins i tot per aquell que n'ha fet molts — i per la impossibilitat, encara, tot i haver-ne incorporat l'experiència, de retenir-ne la plenitud. Per això — entre altres coses — s'escriu un llibre, per això s'escriuen tots els llibres sincers, perquè no tot sigui perdut, perquè una romanalla — ja que més no pot ésser — del nostre propi sentir, de les nostres lluites — derrotes i victòries — enriqueixi la vida dels altres, sobretot d'aquells que, més joves que nosaltres, disposen encara de temps per a perllongar (i recomençar) l'experiència — poc temps, potser, però de totes maneres un temps d'home.

Aspectes innumerables d'aquest llibre queden per subratllar — també el treball de situar-lo respecte als corrents de la nostra poesia — i espero que d'altres ho faran. El que he dit no passa d'ésser una introducció que tenia aquest objecte: assenyalar la presència d'un poeta.

Precedeix el volum un pròleg, ple de mà esquerra, de Joan Triadú. I l'enriqueixen quatre dibuixos de Picasso. — MANUEL DE PEDROLO

Barcelona, novembre 1955

Viatge d'octubre, *per* TOMÀS GARCÉS. *Els llibres de l'Óssa Menor, Barcelona, 1955.*

Pocs poetes catalans, després de Carner, n'han sabut — o volgut — conservar la màgia radical: pocs poetes, sobretot, com Tomàs Garcés mantenen intacte aquell do originari, sorprenent i fervorós, gràcies al qual llur poesia resta fidel al miracle últim de tota poesia, al raig profund de la cançó. Perquè, encara que avui ja no ho semble, la poesia va nàixer quan la paraula esdevingué sobtadament irresistible i s'alià amb

Estel

FABRICA
DE ROBA INTERIOR
PER A SENYORA

Av. República Argentina, 76 - B
Tel. 39-04-92 - MEXICO, D. F.

Casa Turu, S. A.

Av. Cuauhtémoc 747
Lucerna 5
MEXICO, D. F.

Si el vostre problema és de cristalls, nosaltres us el resoldrem

- **Des del 1932 instal·lem cristalls de tota mena a cotxes de totes les marques.**
- **La nostra experiència ens recomana.**

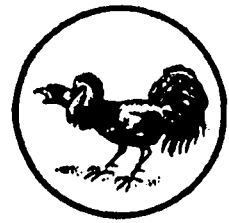

El Gallo Mexicano

S. A. de C. V.

Ribera de San Cosme 60 - MEXICO, D. F.
Cable: ANHELO - Tels. 35-63-79 i 16-12-23

MAGATZEM DE TEIXITS
I ROBA EN GENERAL

•

RETALLS DE TOTES MENES A DOJO
I SEMPRE A MENYS DEL COST

G.I.G.S.A.

AUDITORS
COMPTADORS
PROMOTORS
I ORGANITZADORS
D'EMPRESES MERCANTILS
I INDUSTRIALS

•

Artículo 123 N.º 129 - Despa. 202-203-204
Tels. 36-71-56, 10-16-23 y 21-68-58
MEXIC 1, D. F.

les alegries del cant, sonora per dins i per fora, ascendida a una condició individuada i gentil. Per molts avatars ha anat passant, amb el temps: però sempre aquella arrel *lírica* — és a dir, cantada — ha perdurat, més o menys viva, per innervar-la. Tot allò que de musical hi ha en un vers respon a l'impuls poètic essencial, i ni la desvalorització dels recursos emprats, ni llur cultificació, no han destituït d'eficàcia el seu sortilegi incessant. El cas de Garcés ho confirma d'una manera extrema. Al meu veure, no és massa decisiu que en l'obra de Tomàs Garcés es puga identificar una deliciosa referència formal als mòduls populars de la cançó: això, comptat i debatut, és accessori. La poesia de Garcés *canta*, és *cantada*, i no tant per aqueix parentiu amb l'elegància rítmica de la tradició anònima, com per una virtut intrínseca, de pura vibració verbal, obedient però a un moviment interior — de sentit i de força — en l'expressió poètica. Ben lluny de qualsevol perill banalitzador, la musicalitat dels seus poemes té una substantivitat rigorosa, per bé que a vegades, de tan subtil i transparent, semble esfumada.

Viatge d'octubre s'agrega a una densa bibliografia poètica, iniciada fa més de trenta anys amb les admirables *Vint cançons*, i la cenyeix com un resum responsable i esplendorós. *Viatge d'octubre*, en efecte, és una obra de maduresa. No vull dir que s'enfronta amb els llibres anteriors de Garcés, que en serien una preparació progressiva; no es tracta d'això. En qualificar-la d'obra de maduresa prescindesc de tota valoració comparativa, dins el conjunt de la poesia de l'autor, i em limite a definir el seu caràcter. Que l'art de Garcés, com a tal art, havia arribat a la plenitud molt abans de *Viatge d'octubre*, resulta evident per als coneixedors de la seua trajectoria poètica. El que aquest llibre aporta en realitat és una altra mena de maduresa, una altra plenitud integradora: la humana, la — en el sentit més clarament biològic — de l'home que l'ha escrit. Temes, inclinacions, savieses, germinats al llarg de tota una vida i tota una obra, els veiem ací prosperats, assaonats en llur creixença. L'exquisida finesa del Garcés de sempre pren, en *Viatge d'octubre*, una matisació daurada: com ja del títol es desprèn, aquests poemes recullen les primícies tardorals del poeta, els fruits ferms d'un somni immarcescible i primíssim. Sota cada mot, darrere el gir de cada rima o de cada inflexió del vers, batega l'acumulada melangia del temps, alhora experiència i il·lusió.

Aquest sol que no crema, qui el pogués aturar!

diu. La tardor de Garcés manca d'amarguesa: el passat prolonga, fins a l'avui del poeta, la seua perfecció joiosa. «Com el primer dia». Quasi ni el record. El record advé quan una absència s'imposa, i el poeta se sent segur, voltat de presències, «com el primer día». Només hi ha hagut una delicada transició cap a la serenitat. Per això, potser, ell, gaudint-ne el plàcid secret,

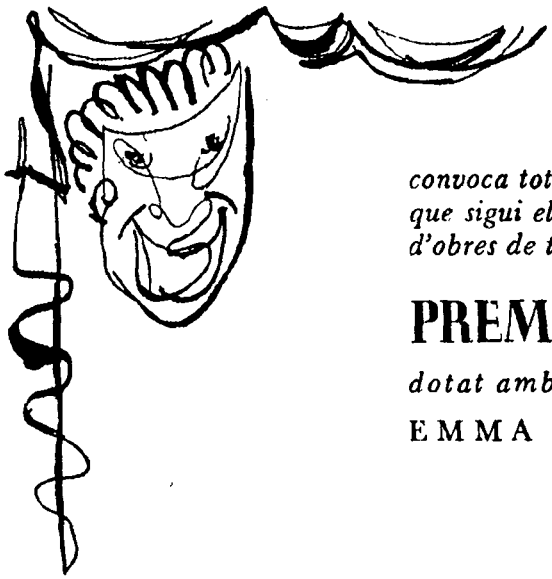

PONT BLAU

convoca tots els escriptors catalans, qualsevol que sigui el seu lloc de residència, al concurs d'obres de teatre per a l'atorgament del

PREMI GUIMERÀ 1956

dotat amb 300.00 dòlars per la senyora

EMMA ALONSO DE COSTA

BASES

1ª El Premi Guimerà serà concedit a la millor obra teatral en llengua catalana, no publicada, estrenada ni premiada en cap altre certamen, que es presentarà a concurs.

2ª Les obres han de ser presentades en tres còpies escrites a màquina, cap de les quals no ha de dur el nom de l'autor; hauran de dur, però, un lema i anar acompanyades d'una plica que contingui el nom i l'adreça de l'autor, i consigni en el sobre el títol i el lema de l'obra.

3ª El Premi no podrà repartir-se entre dues o més obres, però podrà declarar-se desert si el Jurat considera que cap de les obres concursants no n'és mereixedora.

4ª L'autor guanyador, en acceptar el premi, autoritza la representació de l'obra premiada a Mèxic, cas de presentar-se'n l'oportunitat.

5ª Les obres concursants hauran de ser trameses per correu, certificades — sense fer constar en el sobre el nom de l'autor —, a l'adreça següent: PONT BLAU, Premi Guimerà 1956. Apartado 7324, México 1, D. F.

6ª El termini de tramesa de les obres es tancarà el 1er de juny del 1956 i seran admeses a concurs totes les que hi concorrin i hagin estat dipositades a correus fins al dia 1er de juny del 1956.

7ª El Jurat es reunirà i dictarà el seu veredicte el dia 11 de setembre del 1956.

8ª El Jurat estarà format per Paulí Massip (president), Manuel Fontanals, Odó Hurtado, J. M. Miquel i Vergés i Cèsar Pi-Sunyer (secretari).

9ª PONT BLAU, un cop fet públic el veredicte, tornarà als autors que ho hauran sol·licitat expressament les obres no premiades.

Ciutat de Mèxic, desembre del 1955

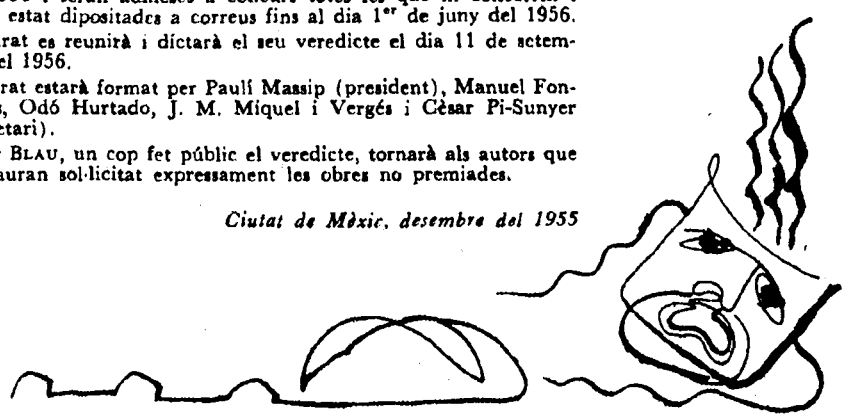

MD

ARTICLES DE PUNT

Models exclusius per a senyora, nen i home

CREACIONES MAS DEOP, S. A.

*Av. Uruguay 86 * Tels. 21-17-35 i 12-03-13*

México, D. F.

ELMON

S. A.

FABRICA D'ARTICLES DE CAUTXÚ

*

Calzada de Tlalpan, 911

Tels. 19-04-33 i 19-85-77

México 13, D. F.

voldria romandre-hi. El sol autumnal és un sol que no crema, i la felicitat preservada de l'altre octubre, el de la vida, ha perdut l'ablamor de la joventut i es desplega avellutada i amb una nova candidesa. Aquest és, en línies generals, el món poètic de *Viatge d'octubre*. L'amor, i la natura que l'acompanya, passen pels versos de l'últim Garcés deixant-hi un vestigi estremit de repós i de consol. Ni tan sols els pressentiments tèrbols, a què el moment és propici, no arriben a torbar-los. També la mort apareix, per l'escletxa inevitable, en l'escenari harmoniós d'aquest octubre; però hi apareix sense anticipar angoixes ni trencar-ne la pau cristal·lina:

Nosaltres ens donem, com la llenya a la flama,

precisa el poeta, i en això a penes hi ha sinó una acceptació resignada, com constatant un destí irrecusable, ni massa temut ni molt enyorat. La vida, breu, és fonedissa, com la flor de l'ametller, com la petjada de l'ocell en la neu, com el nom de l'amant gravat en una escorça oblidada. La vida es desfà tranquil·lament, submisa:

A la platja, l'onada — peu de plom, ala lleu —
colga sorres amb sorra . . .

Viatge d'octubre completa el perfil literari de Tomàs Garcés i ens deixa impacients respecte de la continuació, que preveiem més pregona cap a noves veritats, de la seua poesia. Passa això, amb els poetes de veres: que cada obra llur ens empeny, a nosaltres, lectors, cap a la següent, amb un interès apassionat, com si en ella haguéssem de trobar resolts Déu sap quins enigmes pendents en l'anterior. I és que, en el fons, allò que ens té al·lucinats és la mateixa humanitat del poeta, el seu «viatge» excepcional, que els versos van fixant al terme de cada etapa. No sóc capaç de concebre l'art del poeta desvinculat d'aquesta matèria personal, nodridora única, directa o indirecta, de tota poesia . . . Però mentrestant, els poemes, els llibres, van quedant com a fites lluminoses, flanquejant l'esforç d'expressió que és la vida íntegra del poeta. En la de Tomàs Garcés, *Viatge d'octubre* figura entre les més belles i definitives.—J. F.

Els Autors de l'Ocell de Paper, volum II. Editex, Barcelona, 1955.

El segon volum de la Col·lecció «Els Autors de l'Ocell de Paper», de Barcelona, ens ofereix un contingut ben variat, quant a gèneres i quant a procedència dels autors: un assaig, un conte i un poema; Joan Fuster, de València; Josep M. Espinàs, de Barcelona, i Gumersind Gomila, de les Illes, trasplantat al Rosselló. En el seu assaig crític, Joan Fuster confirma l'agudesa i la profunditat de pensament que li coneixen els lectors de PONT BLAU, els quals segueixen amb interès l'obra d'aqueix notable escriptor. El conte de Josep M. Espinàs i el poema de Gumersind Gomila són dignes companys, per la seva qualitat, del treball de Joan Fuster. — T. X.

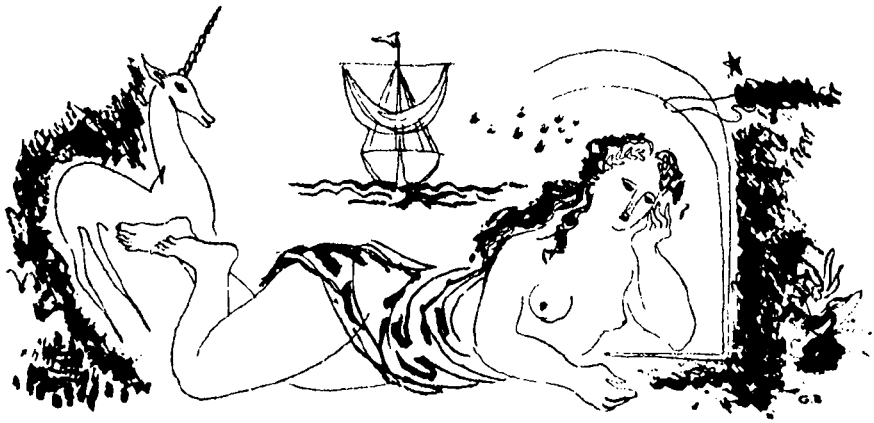

PONT BLAU

convoca tots els escriptors de llengua catalana, qualsevol que sigui el seu lloc de residència, al concurs de Poesia per a l'atorgament del

PREMI MARAGALL 1956

dotat amb 200.00 dòlars per

JOSEP Mª MURIÀ

BASES

1ª Hom atorgarà el Premi Maragall 1956 a la millor poesia, o recull de poesies, inèdites, de tema lliure i sense límit d'extensió, que es presenti a concurs.

2ª El Jurat estarà format per Agustí Bartra (president), Pere Calders, B. Costa-Amic, Baltasar Samper i Jordi Vallès.

3ª Les poesies hauran d'ésser presentades en tres còpies a màquina, en cadascuna de les quals constarà el mateix lema, juntament amb una plica que contingui el nom i adreça de l'autor, i porti escrit damunt el títol i el lema del treball.

4ª El premi serà indivisible, però podrà declarar-se desert si el Jurat considera que cap de les poesies presentades no n'és mereixedora.

5ª El poeta guanyador, en acceptar el premi, autoritza la publicació de la seva obra a Mèxic.

6ª El termini de tramesa d'obres es tancarà el dia 15 de juliol del 1956 i seran admeses a concurs totes les quehiconcorrin i hagin estat dipositades a correus fins a l'esmentada data.

7ª Els treballs hauran d'ésser tramesos, sense fer constar en el sobre el nom de l'autor, a la següent adreça: PONT BLAU, *Premi Maragall 1956*. Apartado Postal 7324. México 1, D. F.

9ª El Jurat farà públic el seu veredicte el dia 11 de setembre del 1956.

Ciutat de Mèxic, desembre del 1955

Casa del Arte

LA CASA ON L'ARTISTA
TROBA TOT EL QUE
NECESSITA

Els marcs de més originalitat

Tel. 18-36-20 * Av. Independencia 101-C

MEXICO, D. F.

CONSTRUCCIONES

ROS

Projectes
i edificacions
urbanes

ARQUITECTURA

ARQS. A. PEYRÍ i A. GASSOL

Parque Melchor Ocampo, 40-1
Telèfon 36-17-65 - MÈXICO, D. F.

DIVERSES

CARTES DELS PAÏSOS DE LLENGUA CATALANA

DE PALMA DE MALLORCA

PANORAMA LITERARI

Tancat ja el parèntesi de l'estiu, Ciutat reemprèn, altra vegada, la vida espiritual interrompuda per l'allunyament temporal dels indígenes i la, també temporal, invasió turística.

Ha iniciat ja les sessions setmanals la tertúlia de joves escriptors que s'aixopluguen a Ca'n Tomeu els divendres al vespre; sabem que en la darrera tertúlia es discutí l'edició d'uns opuscles de literatura la col·lecció dels quals portaria el nom de Les Tortugues, *nom vulgar de l'obelisc que, al cap d'amunt del Passeig del Born i davant Ca'n Tomeu, pot admirar qualsevol mortal que ho desitgi. L'any passat, aquest mateix grup va llançar ja uns quants opuscles (bon paper i impressió no massa acurada) començant per* Sant Agustí, *tres poemes per Llorenç Moyà, Josep Mª Llompart i Jaume Vidal en ocasió del Sant i acabant amb* Cocktail a un Vell Palau *d'en Llorenç Villalonga, però ara el tracte és, sembla, de modificar el format i donar a aquestes publicacions el caràcter de col·lecció que, fins ara, no tenia.*

Les Illes d'Or, *la prestigiosa col·lecció que edita l'infatigable Francesc de B. Moll, ha llançat, darrerament, sota el títol de* Mirall de la Veu i el Crit, *una col·lecció de contes d'en Jaume Vidal i Alcover, delicioses proses que ens revelen el seu autor com un escriptor complet. Coneixíem i admiràvem el Jaume Vidal poeta; ara podem admirar-lo també com prosista. Per què no intentes la novel·la, Jaume? D'aquesta col·lecció de contes cal destacar-ne dos, a nostre juí els més encertats per la finesa i ironia amb què retraten uns tipus i uns costums tant secularment mallorquins: són* El Miracle i El Sonet d'Arvera. *Quantes Tonines i quants Mateus Estrany hi ha a Ciutat.*

Alberti, l'editor de Barcelona, es prepara per llançar al mercat, a primers de l'any vinent, un Recull de Contes Balears *en el qual figuren dotze contes d'altres tants autors de les Illes (deu mallorquins i dos eivissencs). Hi figuren, entre altres, Jaume Vidal, Llorenç Moyà, Josep Mª Palau, Gabriel Fuster Mayans i Marian Villangómez.*

El teatre, pobre teatre, continua més caduc i amanerat que mai. La companyia Artis, monopolitzadora del teatre mallorquí, s'acredita cada dia més pel seu desencert a triar les obres que presenta; és clar que per aquesta Companyia no es tracta de fer teatre, sinó diners. La darrera estrena, En Tià Taleca, *d'en Mas, ja lira a vo-*

devil groller i no és per acreditar ni l'autor ni la companyia que presenta l'obra; sembla ser una passa més en el pla destinat a desacreditar el teatre. Veritablement, és una llàstima que ens entestem a conservar aquesta desferra. Potser valdria més matar-lo d'una vegada. Sembla que a la Parròquia de Sant Magí, i dirigida per en J. Llompart, es funda una companyia d'aficionats. No us n'alegreu; diuen que es presentarà amb Una Temporada a Ca sa Dida *d'en Segura Miró i aquest, amics, és el mateix camí de l'Artis. Potser entre dos enterraran el teatre més aviat.* — BARTOMEU FERRER

Octubre del 1955

DELS LLIBRES I DELS AUTORS

Tal com estava previst, es reuniren a Formentor, per tal de commemorar l'aniversari de Costa i Llobera, la quasi totalitat dels escriptors mallorquins i nombrosos acompanyants que es volgueren ajuntar a l'acte. Enguany fou descobert un bust del poeta i en l'acte de la inauguració parlaren: Guillem Colom, per les Illes; M. Sanchis i Guarner, pel País Valencià i Eladi Homs i Zimmer pel Principat. La jornada va transcórrer en pau i no es van produir les acostumades discussions entre «vells» i «joves» perquè ja a l'hora de dinar, i sense posarse-se prèviament d'acord, cada u es reuní amb cada u.

Tenim convocat ja els premis literaris Ciutat de Palma, encara que hi ha hagut bastant renou a l'entorn seu. Sembla que, en principi, s'havia convocat el premi de poesia en català, el de novel·la indistintament en català o castellà, el de periodisme en qualsevol de les llengües parlades al món i el de teatre en català; però el Governador Civil ha exigit que almenys un dels premis sigui, exclusivament, per obres en castellà, contràriament a l'acord de l'Ajuntament. Sembla que el Secretari de la nostra Casa Gran, va voler, motu proprio i «a mayor abundamiento» segons les seves pròpies paraules, sotmetre el cartell al Governador sense que l'Ajuntament vingués obligat a fer-ho, només per ganes de fer mèrits... Ara, que nosaltres ens preguntem quina prebenda espera aquest senyor secretari.

Els poetes de la Tertúlia de Ca'n Tomeu han establert contacte amb el poeta alguerenc Ballero de Candia, del qual han rebut un quadern mecanografiat contenint poemes en català i italià, acompanyat d'una afectuosa carta en contestació a la que li havia dirigit Llorenç Moyà; voldríem que aquest primer contacte fos el principi d'una estreta correspondència amb els escriptors catalans d'Alguer.

Parlàrem, en nostra carta anterior, del projecte dels poetes joves que hem esmentat en el paràgraf anterior i que es reuneixen els divendres a Ca'n Tomeu, d'editar una col·lecció de quaderns poètics, el títol genèric dels quals seria *La Font de les Tortugues*. Sembla que la cosa va per bon camí i està ja endavant. D'ací a pocs

CORTESIA
del
RESTAURANT

ambassadeurs

Paseo Reforma, 12
MEXICO, D. F.

EDITORIAL FOURNIER, S. A.

Bolívar, 238-A - Telèfon 36-32-80

EDICIONS
CATÀLEGS
REVISTES
i
TOTA MENA D'IMPRESOS

Colección MIRADOR:

EL BATISCAFO

A 4.050 m. en el fondo del océano

Per HOUOT y WILLM

En aquest llibre es descriu l'aventura submarina més notable dels segles (amb una senzillesa que contrasta amb la gran pruïja) pels dos únics éssers humans que han aconseguit, en immerssió autònoma, invadir el promig de profunditat dels mars del globus.

Nombroses il·lustracions en negre i a colors.

En keratol, daurat amb or fi: $ 35 ⁰⁄₀

EDITORIAL GRIJALBO, S. A.
Apartado 28568 México 17, D. F.
Telefono 27-46-57

ANTONI RIBERA

ELS HOMES-PEIXOS

(Exploració i arqueologia submarines)

Pròlegs del Dr. LLUÍS PERICOT i de SALVADOR ESPRIU amb interessants fotografies d'E. AMETLLA.

Amb ploma mestrívola, Ribera evoca en aquest llibre únic els meravellosos paisatges submarins que ha visitat, els treballs d'arqueologia submarina empresos i les vastíssimes possibilitats que ofereixen les nostres costes . . .

Un volum de 243 pàgines, tela $ 15.00

Ramon Fabregat ★ "Difusora del Llibre"
Uruguay 52-10. Ap. 10319. México, D. F.

dies sortiran els butlletins de subscripció. Es diu que els tres primers quaderns aniran signats per: Marià Villangómez, Fullana d'Efak i Jordi Sarsanedes.

La Tertúlia Literària Joan Alcover, del Cercle Mallorquí, va iniciar l'any passat unes lectures dialogades d'obres de teatre. Així els aficionats podrien assaborir qualque cosa millor que el que ens donen al *Teatro Regional*. Continuant aquella iniciativa, fa pocs dies es donà lectura a *Fedra*, de Dhey, adaptació de Salvador Espriu; no podem dir que es van lluir, ja que la cosa va anar una mica a empentes i rodolons. Després de la lectura deia un dels prohoms de cabells blancs, que «el dimoni se'ns ha ficat a la tertúlia». És clar, ell, pobret, no pot comprendre una *Fedra* sense peple. — BARTOMEU FERRER

Novembre del 1955

DE BARCELONA

POLÍTICA DE FAVORITISME

Fa pocs dies que els periòdics espanyols publicaren un acord del Govern en el qual es notificava, com altres vegades, les quantitats destinades a posar remei a la crisi de treball. La cosa no tindria gaire importància si no fos la diferència d'imports entre les quantitats destinades, ja que l'assignada a la província de Madrid ascendia a setze milions de pessetes mentre que la corresponent a la de Barcelona només arribava a un quart de milió.

Hom pot pensar de bones a primeres que el motiu d'aquesta diferència pot ser degut a que, en aquella província castellana, hi ha més misèria que a la nostra; però no és per aquí per on cal cercar la veritat, sinó pel fet que aquests capitals no estan destinats a fornir directament de numerari la gent necessitada: estan destinats a obres públiques o sigui al millorament de carreteres, edificis, etc., i de retop a col·locar mà d'obra vacant.

Com sempre, hi ha persones que no saben veure mala fe en aquest fet i potser a tots ens passaria igual si no fos que aquestes coses succeeixen en tants altres aspectes. I és que a Espanya existeixen dues capitals de més d'un milió d'habitants que simbolitzen aquell popular conte d'infants: La ventafoces i, naturalment, no cal aclarir quina de les dues ciutats pot merèixer aquest adjectiu tan apropiat.

Repeteixo, això no succeeix una vegada tan sols; ocorre constantment i, a voltes, en coses tan ridícules que hom no sap què pensar d'uns senyors governants que es porten com criatures.

I si no, veieu-ne alguna mostra: a Barcelona, el que vol matricular un cotxe cal que ho faci a Madrid, altrament els tràmits s'eternitzaran i li costarà un ull de la cara. Resultat: que a Barcelona abunden d'una manera extraordinària els automòbils amb la «M» de la «capital del reino» i així ja circulen oficialment uns vint-i-cinc mil cotxes més a Madrid que a Barcelona.

Una altra: moltes de les avingudes madrilenyes tenen la categoria de carreteres de l'Estat o sigui que en el centre de Madrid comença el quilòmetre «0» i, per tant, totes les obres relacionades amb aquestes vies de comunicació van a càrrec del Ministeri d'Obres Públiques. Resultat: que les avingudes madrilenyes es troben en un estat excel·lent sense que l'Ajuntament hagi de despendre cinc cèntims.

I una altra encara: Barcelona, amb motiu dels Jocs del Mediterrani, construí un magnífic Palau dels Esports les despeses del qual, com és natural, anaren a càrrec del nostre Ajuntament o sigui que l'hem pagat nosaltres, els ciutadans. Ara a Madrid en construeixen un d'idèntic, només amb una sola diferència: que la Delegació Nacional d'Esports se n'ha fet càrrec i com que la majoria de catalans satisfem unes quantitats determinades a Madrid en concepte de quotes federatives i a Catalunya és on hi ha més activitat esportiva, resulta que paguem dues vegades: l'una per a nosaltres, l'altra per a Madrid.

Tot això i molt més que és millor no esmentar per no allargar massa la llista i no fer-me pesat, és el que demostra més el desig del centre d'avassallar Catalunya en tots sentits i fer-li perdre la supremacia que malgrat tot encara posseeix. Cal remarcar també, degut a això, el nou aspecte que pren el problema català. De fet, aquest aspecte del problema sempre ha existit, però és que ara es posa més en evidència que mai. Gairebé pot sostenir-se que el problema català cultural i sentimental ha reculat (potser aparentment) i ha donat pas a un agut problema econòmic, ja que cada dia que passa és un dia més que les exigències de Madrid són més descarades i més importants en aquest terreny. No hi ha dubte que la capital d'Espanya (que l'estan fent, refent i embellint cada cop més a l'esquena nostra) com més va més és objecte de despreci i animadversió per part de les restants ciutats i comarques de la Península. Però les que més es ressenten d'aquest impolític favoritisme són les més treballadores i d'entre aquestes sobresurt la nostra. La riquesa i benestar relatius que posseïm (i que per altra banda ben guanyat el tenim) només és un incentiu per a exagerar les injustícies i abonar d'aquesta manera un nou camp del catalanisme, més fort perquè hi intervé el factor econòmic i més general, perquè, al pas que anem, àdhuc els castellans residents en terra catalana no tindran altre remei que posar-se a la defensiva i col·locar-se, per tant, en una situació veritablement paradoxal. — RAMON NEBOT

Els nostre subscriptors trobaran en aquest número l'Índex de matèries corresponent al vol. II (1954) de PONT BLAU. *Tenim a la seva disposició les cobertes en tela al preu de $ 15.00 per a relligar-lo o bé podem encarregar-nos del relligat si ens és tramesa la col·lecció a Av. Uruguay 52-10.*

NOVETATS

JOSEP Mª DE SAGARRA

MEMÒRIES

Un volum de 827 pàgines, 50 làmines fora de text, tela, $ 110.00

HOMENATGE A CARLES RIBA

en complir seixanta anys

Poesia. Assaigs. Traduccions clàssiques

Un volum de 395 pàgines, dibuixos de Sunyer i F. Domingo, $ 50.00

ENRIC SOLER GODES

VALENCIANS A MÈXIC

Un volum de 100 pàgines profusament il·lustrat, $ 7.00

Ramon Fabregat * "Difusora del Llibre"
Uruguay 52-10. Ap. 10319. México, D. F.

La Optica López

TELÉFON 10-00-63
LOPEZ, 157-D
MEXICO, D. F.

* *Atenció especial a les receptes dels oculistes.*
* *Ulleres i cristalls de totes classes*
* *Puntualitat, exactitud, economia*

BARCELONA

Durant dos mil anys, segle més segle menys, el vell port de Barcelona ha sofert guerres, plagues, saqueigs, tumultes i revolucions amb tossuda valentia. La història l'ha excitada com el torejador excita el toro. Els romans la van governar, els gots la van barrejar, els musulmans la van ocupar, els soldats de Napoleó van despullar els seus temples i en moments en que cap enemic exterior no estava a les seves portes, els seus habitants, gent de sang calenta, han lluitat entre ells ensagnant els carrers. Però Barcelona s'ha aixecat de cada desastre per guarir-se les ferides i tornar tenaçment a la tasca que la preocupa: la fabricació de mercaderies que embarca i ven als seus veïns de la Mediterrània i als indolents habitants d'Espanya.

Com conseqüència de la seva gran capacitat per al treball, i el seu ardent neguit de comprar i vendre, de construir i créixer, les catàstrofes que han sembrat les ribes de la Mediterrània amb les despulles de moltes ciutats més febles, han deixat molt poc rastre damunt seu i no han pesat gens sobre l'esperit dels seus ciutadans.

La ciutat ha sortit amb força renovada de cada un dels paroxismes sagnants que l'han trasbalsada. Mentre la resta d'Espanya es refà lentament dels estralls de la guerra civil, després del 1939, Barcelona és pròspera. La vasta planura en la qual s'aixeca la ciutat, entre la mar i les muntanyes que la volten, està coberta per una capa de fum de les fàbriques, tallers i fundicions on Barcelona fa de tot, des de teixits a locomotores. Al llarg de les carreteres que duen cap a França, en direcció al nord, o cap a València, en direcció al sud, cada dia s'aixequen noves fàbriques. Amb el seu milió i mig d'habitants, que envaeixen els seus carrers sorollosos, Barcelona és avui el més gran centre industrial d'Espanya i una de les ciutats vitals d'Europa, orgullosament refiada que si els espanyols tocadors de guitarra de la banda de Madrid la deixessin tranquil·la, seria capaç de resistir totes les proves que poguessin presentar-se-li en els dos mil anys venidors.

Aquesta confiança, sempre renaixent, així com l'actitud irrespectuosa que té per al govern de Madrid, neix de la pròpia naturalesa del barceloní, que és espanyol, com s'afanya a dir-vos, només per un accident de geografia. Ell és, per la sang, català, que és una cosa molt diferent del que són els espanyols meridionals, bruns, malencònics i entusiastes de les *fiestas*. Àdhuc la llengua que parla li és pròpia, un idioma aspre, el català, que no té cap semblança amb el sibil·lant castellà, que és l'idioma oficial de l'estat espanyol.

*

A poca distància dels hotels de luxe, tan moderns com els que més ho puguin ser a qualsevol lloc d'Europa, hi ha una ciutat medieval perfectament ben conservada. Sobre sòlids murs de pedra aixecats pels romans, el visitant pot veure palaus i capelles que eren vells quan Chaucer caminava pels carrers de Londres. Sota el palau d'un príncep mercader del segle XIV, els arqueòlegs han descobert banys, parets i clavegueres d'un racó de Barcino, la ciutat que els romans van construir allí cent trenta tres anys abans del naixement de Jesucrist. A sobre hi ha la plaça del Rei, un pati voltat de torres i palaus dels comtes-reis medievals. Ací, segons la llegenda, Cristòfol Colom es va presentar, amb cinc indis i una col·lecció de fruits tropicals, davant de Ferran i Isabel per informar-los que havia descobert la ruta de les Índies...

Aquells reis van disposar que cap català no anés al Nou Món en els viatges de descoberta i que la ciutat no tingués cap participació en el comerç de les Índies. Per això en la història d'Amèrica no hi ha noms de conqueridors catalans.

— No estimàvem gens Ferran — ens digué un comerciant barceloní — ni tampoc no tenim gaire estimació al nostre governant actual, el general Franco. En això no hi ha res personal. Per a nosaltres és una cosa natural de no tenir confiança en cap govern d'Espanya. Tots ells ens han volgut reduir i molestar, probablement degut a l'enveja per la nostra indústria, la nostra energia i la nostra riquesa.

Barcelona avui sent que un govern envejós la vol reduir i molestar. És sent també amargada perquè paga el 30 per cent, poc més o menys,

GALERIES TUSÓ

- PER REGAL TENIM GRAVATS DEL SEGLE XVIII I CONTEMPORANIS
- MARCS A LA MIDA PER A PINTURES MODERNES I ANTIGUES
- MOBLES I DECORACIÓ

Tel. 35-40-20

Génova, Nº 34 - MEXICO 6, D. F.

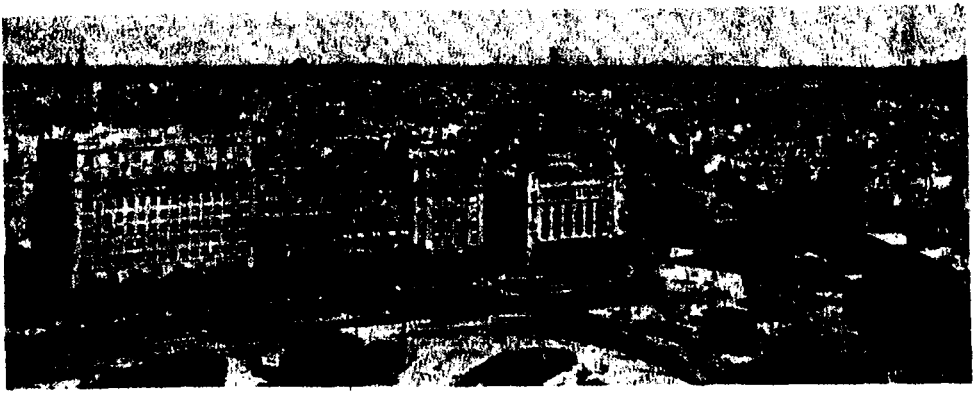

dels impostos de l'estat espanyol, i rep en compensació molt poca cosa, llevat de les atencions de la policia del *caudillo*. Tanmateix, en moments de serenitat, el barceloní reconeix que la *Falange* no té cap raó per sentir afecte a la ciutat. Barcelona fou, durant tota la guerra civil, una fortalesa republicana...

*

Al voltant del nucli romà s'estén la ciutat medieval, els límits de la qual són les Rondes. Ja en temps antics els vaixells de Barcelona navegaven des d'Alexandria a la mar del Nord, i la ciutat va donar al món el primer codi de lleis sobre el comerç marítim. Espanya va necessitar vuit-cents anys per a expulsar els sarraïns. Barcelona se'n va alliberar en vuitanta anys...

...La conversió d'una ciutat medieval, la riquesa de la qual es basava en el treball dels artesans, en una ciutat pròspera de l'edat de la màquina s'evidencia espectacularment en el traçat dels carrers. Enfora de les muralles de la ciutat medieval, amb el seu laberint de carrers estrets i irregulars, la Barcelona dels darrers cent anys avança cap a les muntanyes en quadrats regulars...

...On hi havia hagut la vella ciutadella, hi ha un gran parc on el 1888 la vigorosa ciutat va celebrar la seva primera exposició universal per mostrar al món els productes dels seus tallers i fàbriques. El 1929 es va celebrar una altra exposició universal a Montjuïc, a l'altra banda de la ciutat, on encara, cada any, s'obre una fira de mostres a la qual Europa, quan no està en guerra, porta a exhibir les seves mercaderies.

— Espanya mira cap el passat — em diu un barceloní —. Té el pensament girat cap endintre. Nosaltres mirem cap al futur. Som sensibles a tot el que passa al món exterior. Si els francesos o els alemanys o els italians fan un producte nou o millor, nosaltres volem conèixer-lo de seguida, perquè la nostra economia no en pateixi.

*

A les Rambles hi ha la més augusta institució cultural de Barcelona, el Liceu, la pobra façana del qual dissimula un dels teatres d'òpera d'Europa guarnits amb major magnificència. La ciutat se sent orgullosa del fet que en la seva llarga història les més grans orquestres del món, els millors cantants, violinistes i pianistes, hagin estat escoltats ací. I està també orgullosa del fet que probablement el Liceu és l'únic teatre d'òpera del món en el qual Carusso fou xiulat.

— Cantava molt malament, aquella nit, i calgué xiular-lo — m'explica un aficionat.

El barceloní està convençut que té l'oïda més fina de tota la península per a la música; i la més bona veu. Pretensions fins a cert punt justificades per les dues grans societats corals de la ciutat: l'Orfeó Català i els Cors de Clavé. La ciutat s'enorgulleix de qualsevol músic català que es faci famós pel món i quan Xavier Cugat va venir ací, va haver de tocar a la plaça de toros, el major local que hi ha a la ciutat; tan gran era la multitud que volia escoltar-lo.

I l'entusiasme del barceloní per les arts plàstiques és tan gran com el que sent per la música.

La passió de Barcelona per a recollir records del seu passat ha rebut recentment nous estímuls amb la creació del Centre de Recuperacions i Investigacions submarines: el CRIS. L'únic grup organitzat de submarinerS que a l'estat espanyol usen aqualungs i altres enginys respiratoris, el CRIS, integrat per una cinquantena d'advocats, metges, artistes, escriptors i professors, explora les profunditats pròximes a la costa i localitza les restes de vaixells fenicis, grecs i romans que es van enfonsar a les costes de Catalunya fa tres mil anys.

Pròspera i activa, Barcelona té avui una profunda recança que li produeix el sentiment de frustació per estar lligada, políticament i econòmica, a l'Espanya adormida.

—Això és —em deia un català, indignat— com reduir la velocitat d'un cavall de carreres a la marxa vacil·lant del rossí del Quixot. Nosaltres vivíem ja una gran civilització quan aquella gent vivia en coves. I ara ens hi hem d'adaptar. És catastròfic.

Les grans masses d'immigrants procedents de l'Espanya agrícola no ablanceixen pas aquella actitud bel·licosa. Els andalusos, castellans i navarresos traslladats a Catalunya, a la segona generació comencen de sentir una forta indignació davant de la pèrdua, per part de Barcelona, del que ja en diuen «els *seus* antics drets i privilegis» . . .

Mentre perduri aquesta actitud, és segur que, siguin les que siguin les dificultats polítiques que esperin Espanya a la desaparició del *caudillo*, la vella i bel·licosa Barcelona en serà el centre.

—No ho podem evitar— exclama un home d'afers —. Duem a la sang la necessitat d'afirmar la nostra personalitat. Som fills de Catalunya i serem sempre catalans. — HAROLD H. MARTIN

(Fragments, traduïts de l'anglès, de l'article Barcelona, *publicat a* The Saturday Evening Post, *del 13 d'agost del 1955.)*

HOMENATGE A JOAN VENTOSA I ROIG

Un nombre considerable de catalans exiliats, que ultrapassava la xifra de dos-cents, dedicà el dissabte dia 26 de novembre, al restaurant Ambassadeurs, un sopar d'homenatge a Joan Ventosa i Roig, amb motiu d'haver complert setanta-cinc anys d'edat.

Ocupaven la presidència, acompanyant l'homenatjat i la seva esposa, Odó Duran d'Ocon, en representació del President de la Generalitat; Enric Calafell, president de l'Orfeó Català; F. Farreras i Duran, vice-president del Parlament de Catalunya; Roc Boronat, president d'E. R. de C. a Mèxic, Enric Canturri, Joan Casanelles, Pere Ferrer, A. Dot Arxer i Dalmau Costa, cap de Cerimonial de la Generalitat.

Pronunciaren discursos Agustí Cabruja, Valentí Puigmonènech, Roc Boronat i O. Duran d'Ocon, tots els quals enaltiren la personalitat política, moral i intel·lectual de l'homenatjat, exemple i símbol de catalans austers, amb un historial de lluita i sacrificis que el fan un home volgut i admirat de tothom.

Seguidament Roc Boronat féu ofrena a l'homenatjat d'un àlbum amb centenars de signatures i d'una artística placa d'argent, on es llegeix aquesta inscripció: «A J. Ventosa i Roig, exemple de catalans al servei dels Drets de l'Home i de la Pàtria.»

J. Ventosa i Roig, visiblement emocionat, amb les llàgrimes als ulls, va agrair l'homenatge de que era objecte amb un breu parlament.

«Inútilment he buscat una justificació— va començar dient— a la vostra gentilesa i no n'he trobat d'altra que la vostra bondat. No he cregut mai que el fer anys sigui cap desgràcia, però tampoc no crec que tingui cap mèrit. Què més haurien volgut els nombrosos i estimats amics que ens han deixat per sempre durant el nostre exili —i que no anomeno per por de caure en injustícia oblidant-ne algun—, que continuar al peu del canó lluitant fins a veure la nostra pàtria redimida!

»L'activitat tampoc no constitueix res d'excepcional, perquè a mida que amb els anys anem deixant enrera moltes fal·leres de la joventut, la naturalesa ens reserva un remanent de forces, que ens permeten intensificar el nostre treball, i sobretot aplicar, quan l'ocasió es presenta, aquells coneixements i aquelles experiències que a cop d'ensopegades i d'algun que altre desengany hem adquirit en el curs de la vida.

»Quan les circumstàncies ens empenyen a passar un camí aspre i fatigós, com el trobem de planer si tenim la sort de comptar amb una bona companyia! I la meva companyia, creieu-me, amics, que no podia trobar-la millor. Permet-me, ara, estimada esposa meva, que avui m'atreveixi a dir-te davant de tothom, el que no t'he dit mai en la intimitat. Que n'has estat de valenta! Ni les separacions forçades per causes polítiques, ni l'abandonament d'una llar, tant més estimada per haver-la tu aixecada a còpia de sacrificis, i sovint amb mitjans ben migrats, no aconseguiren trencar la teva serenitat. Ni en les hores més tràgiques i angoixoses de la nostra guerra, quan passàvem a vegades dies i més dies sense saber noves des nostres fills que, tot just adolescents, en compliment d'un deure sagrat i sense esperar que els cridessin, havien acudit des del primer moment a la defensa de la llibertat i de la nostra pàtria, sortiren queixes ni lamentacions dels teus llavis. I com volíem enganyar-nos mútuament aleshores, fingint una tranquil·litat que estava tan lluny de nosaltres! Cap a tu, adreço, doncs, tots aquests testimonis rebuts, perquè a tu t'han tocat viure les hores més amargues, en el camí que durant quaranta-dos anys hem tingut la sort de recórrer plegats.

»El pessimisme és una malaltia terrible de la qual cal fugir, i que el noranta per cent de les vegades és injustificada. Del que hem de fer-nos càrrec sempre, és que a l'home, als pobles i en general tot això que anomenem civilització, no tenim dret a demanar-los res més que el que en aquell moment poden donar-nos. Les tristeses presents ens ofeguen les perspectives del futur. "Els rumbs del món són tan diferents als que hom somniava, que ens tenen esmaperduts . . . ", ha dit en un passatge del seu discurs l'amic Cabruja. Exacte. Quan veiem els pobles forts oprimint els

febles, els tirans nascuts de la traïció i d'un cop de força innoble, respectats i protegits per pobles que s'anomenen demòcrates, és molt fàcil i fins natural creure en la bancarrota de la civilització, de la democràcia i fins de la vergonya internacional.

»I, pel que es refereix concretament a Catalunya, el desfici que tots sentim davant de l'opressió que damunt d'ella pesa, no ens ha de fer perdre l'esperança, més ben dit, la seguretat d'una prompta i total restauració dels nostres drets i llibertats. El camí fet durant els darrers seixanta anys i els progresos aconseguits, no es poden perdre. Com altres vegades he dit, molt pitjor que ara estàvem en els temps de la meva adolescència, quan l'escriure en català es considerava com una mania ridícula per una bona part dels catalans, i aleshores la situació era més perillosa, perquè la descatalanització es devia només a deixadesa i manca de voluntat dels nostres compatriotes. La persecució actual no pot produir altra cosa, com a reacció natural, que un esperit nacional més fort que mai, una voluntat més ferma d'ésser amos dels nostres destins. Fixeu-vos com molts dels que havien vinclat l'espinada davant dels nostres opressors, ja comencen a donar-se vergonya de la seva actitud indigna.

»Segurament que no tots els que des de dintre o fora de la pàtria procurem conservar el foc sagrat, veurem la restauració. Però, què hi fa? Permeteu-me que en aquests moments recordi les paraules d'un economista insigne, que va ésser el meu mestre en Cooperativisme, Charles Gide. Com a bon protestant, li agradaven les cites bíbliques. En referir-se a un futur de pau i justícia social, deia: "Benaurats aquells que podran arribar a trepitjar la terra de promissió, però benaurats també els que amb el seu esforç i sacrifici hauran preparat el camí perquè altres puguin arribar-hi.»

En acabar el seu discurs, Ventosa i Roig fou aplaudit llargament pels assistents a l'acte.

PERE TOBELLA HA DESAPAREGUT

No és un somni, és una realitat ben crua que ens ha colpit. És una realitat que hom no s'imagina mai que pugui fer-se patent en una forma tan efectiva i tant trista. I ha estat un company nostre! Pere Tobella, el més freqüent dels meus companys de cordada!

Ha desaparegut al Citlaltépetl des de l'onze de desembre, un dia després d'haver complert els vint-i-tres anys, l'edat en què sembla que es comença a estar dins de la maduresa. No anava sol. S'ha perdut amb ell l'amic Albert Samaniego, conegut de molts dels joves excursionistes de l'Orfeó Català.

Desaparegut. Ningú sap com ni on. Ningú no els ha vist d'aquell dia ençà. És possible? Inútils han estat tots els esforços fets. Únics indicis: unes cigarretes, figues seques, tres llesques de pa, una llauna encetada . . . , escampat sobre la neu, una neu tersa, blanca, pura . . .

I va arribar tant de sobte! Era començant una partida d'escacs. — Saps? S'ha perdut en Pere! — Com? — Sí, home, havia de ser ací ahir al vespre i no ha tornat encara . . .

I hom pensa. «Ca! No deu ésser res. Una petita desorientació i un parell de dies pel bosc . . . »

Molt a pesar nostre. A pesar del nostre inconscient que encara no ha captat gairebé el que significa això, ho hem de reconèixer: el primer alpinista del Grup Excursionista «Catalunya» ha desaparegut. Un català, un terrassenc a terres mexicanes. Fa uns dies vàrem rebre el darrer exemplar del butlletí del Centre Excursionista de Terrassa amb el qual Pere ens posà en contacte.

I no n'era poc, d'entusiasta! És a la seva iniciativa, principalment, que es deu la formació del Grup «Catalunya». I quin amor a l'alpinisme! El podieu sentir sempre projectant una escalada

o pensant en una nova ruta per pujar als volcans.

Tenia Pere Tobella un desig molt gran de tornar a casa nostra i recórrer totes les muntanyes de la nostra terra, de les quals ja en coneixia algunes. I és que l'alpinista ja n'és de mena; des de molt petit ja sent un neguit que el crida i que el fa trobar-se de gust a les solituds de les altures. I aquest neguit va creixent, i com més èxits obté a l'escalada, coses més difícils, més satisfactòries, vol portar a terme. Tot en Pere Tobella revelava l'alpinista.

La seva casa amb les parets tapissades de fotografies al·lusives a l'alpinisme i, en una d'elles, dos claus esperant el piolet i els crampons que ara li deuen fer companyia, allà on es trobi.

D'ara en endavant, quan ens trobem en la neu, no podrem estar-nos de pensar en l'amic que hem perdut i pot ésser que odiem una mica la muntanya i que ens faci una mica més de por...

Però, si li haguéssim preguntat, em sembla que, com diu una cançó en ús entre els excursionistes, ell hauria escollit un retir així. Una muntanya alta, molt alta, coberta de neu, on els vicis no tenen cabuda i on tot és fred i inhòspit, però tant blanc i tant pur... —CARLES PERELLÓ.

ESENCIAS
Y MATERIAS PRIMAS,
S. A.

Isabel la Católica, 10
Cable: ESYMAPRISA

Telèfons 36-61-51 i 12-75-94 MEXICO, D. F.

NOTICIARI

¶ Dins la col·lecció *Els Nostres Clàssics*, de l'Editorial Barcino, de Barcelona, s'ha publicat el primer volum de l'*Epistolari de Pere III*, a cura de Ramon Gubern, i el quart de les *Poesies* d'Ausiàs March en l'edició de Pere Bohigas. ¶ Al Teatre Romea s'ha estrenat una nova producció de Josep Mª de Sagarra, *La paraula de foc*, que ha estat acollida severament per la crítica. Fou substituïda per l'obra *L'amor és una comèdia*, de Joan Serracant i Enric Capdevila. ¶ L'Editorial Aedos ha començat a publicar, per fascicles, un nou llibre de Carles Soldevila, *Figures de Catalunya*, profusament il·lustrat, prologat per l'historiador Ferran Soldevila. ¶ A Barcelona s'ha iniciat la publicació d'una col·lecció de fascicles titulada *Els Autors de l'Ocell de Paper*. N'han aparegut, fins ara, dos volums: el primer, amb textos de Joan Crusellas, Manuel de Pedrolo i Salvador Espriu; el segon, amb col·laboracions de Joan Fuster, Josep Mª Espinàs i Gumersind Gomila. Per als números successius, els editors anuncien assaigs, contes i poemes d'Alexandre Cirici, Enric Guiter, Marià Villangómez, Maurici Serrahima, Fèlix Cucurull, Josep Romeu, Rafael Tasis, Jordi Sarsanedas i Llorenç Moyà. ¶ S'ha publicat el discurs d'ingrés a l'Acadèmia de Bones Lletres, del doctor Joaquim Carreras Artau, i la contestació del doctor J. Ernest Martínez Ferrando, que tracten de *Relaciones de Arnau de Vilanova con los Reyes de la Casa de Aragón*. ¶ A *Lo Rat Penat*, de València, han començat els cursos de llengua, en les modalitats oral i per correspondència, amb un nombre elevat d'alumnes de tot el País Valencià. En la mateixa societat, i inaugurant el II Cicle de Con-

Llenceria
fina

MARIBEL

PASAJE ITURBIDE 18 · TEL. 18-27-95 · MÉXICO, D. F.

ferències, ha dissertat el senyor Manuel González Martí, director dels Museus de Ceràmica i de Pintura de València, sobre el tema *Els «socarrats» valencians.* ¶ La «Nova Col·lecció Lletres», d'Albertí editor, ha reeditat últimament el *Llibre dels set somnis,* d'Antoni Ribera, i ha publicat la primera novella d'Enric Massó, titulada *Els dos miralls.* La «Nova Col·lecció Lletres» anuncia obres de Joaquim Casas, Lluís Romero, Rafael Tasis, Noel Clarasó, Carles Soldevila i J. Amat Piniella, així com un *Recull de contes balears.* ¶ En la Col·lecció Popular Barcino han aparegut els volums 8 i 9 de les *Converses filològiques* de Pompeu Fabra. ¶ *L'arquitectura catalana,* d'Alexandre Cirici Pellicer, s'acaba de publicar constituint el volum 7 de la Biblioteca Raixa de Palma de Mallorca. ¶ El passat mes de novembre morí a Barcelona el vell catalanista Joan Garcia Castanyer, pare de Joan i Josep Garcia Castellet, fundador de la Unió Catalanista. Cobert amb la bandera catalana, fou enterrat a Sant Martí de Provençals. L'enterrament donà motiu a una manifestació de patriotisme al mateix temps que de dol. ¶ Radio Toulouse-Pyrénées ha consagrat una excel·lent emissió a *Canigó, muntanya sagrada dels catalans.* ¶ A la Societat Catalana d'Estudis Històrics, han estat presentades les comunicacions següents, cloent el cicle de l'any: *L'Espanya setcentista vista des de fora, amb referència especial a Catalunya,* per Geoffrey W. Ribbans, de la Universitat de Sheffield; *Algunes notes sobre l'exercici de la crítica literària a Catalunya,* per Joan Triadú; *El valor espai com a constant en l'arquitectura catalana,* per Alexandre Cirici. ¶ A la Secció d'Arts i Lletres de la Cort angèlica de Sant Lluís Gonzaga, de Gràcia, el poeta Oswald Cardona ha fet una lectura comentada de la seva traducció de Petrarca sobre el tema *L'Amistat i la Devoció.* ¶ Un grup d'amics, la major part afiliats a l'antiga penya literària barcelonina nascuda a l'Hostal del Sol fa vint-i-cinc anys, ha dedicat sengles homenatges a dos dels seus socis: Oswald Cardona i Antoni Rosich Catalan. Un gran nombre d'escriptors han volgut testimoniar a Oswald Cardona la seva admiració per la magistral traducció que ha fet de *Sonets i Cançons* de Petrarca publicats recentment dins la col·lecció «Clàssics de tots els temps» i a Antoni Rosich per la seva obra de narrador i prosaista. ¶ «L'Alegria que torna» ha presentat al Windsor Palace Cinema, un *Homenatge a Santiago Rusiñol.* La vetllada comprenia un *Anecdotari de Santiago Rusiñol* per Josep Mª de Sagarra i la representació de dues obres en un acte i un monòleg del gran escriptor: *A Ca l'Antiquari, Feminista* i *El malalt crònic.* ¶ El diari *ABC* de Mèxic publicava el 26 de novembre passat un telegrama de París que deia: «Por primera vez en muchos años, la Embajada de España en París tuvo entre sus invitados oficiales representantes del Soviet y en esta ocasión llegó hasta a ofrecer vodka a los tres rusos representantes, aunque sólo uno de éstos aceptó el licor. Los otros dos tomaron solamente naranjada. El Conde de Casas Rojas, embajador español en Francia, ofreció una recepción en honor de los miembros del Consejo de la Organización docente, científica y cultural de las Naciones Unidas que sesionan actualmente en esta capital. El delegado ruso ante el Consejo, Sokolofaikov, asistió al acto vistiendo traje de casimir azul con camisa roja a cuadros, acompañándole la delegada adscrita, Lidia Ilina, y el auxiliar Igor Palenykh. El embajador ruso abrigó la esperanza de poder concurrir a la próxima reunión del Consejo de la Organización que deberá celebrarse el próximo abril en Madrid.» ¶ El primer volum d'estudis monogràfics que ha publicat la Unión Panamericana està dedicat a les «Civilizaciones antiguas del Viejo Mundo y de América». Angel Palerm Vich hi col·labora amb un assaig sobre *La base agrícola de la civilización urbana en Mesoamérica.* ¶ Blai Bonet, l'exquisit poeta mallorquí que amb el seu primer llibre — *Quatre Poemes de Setmana Santa* — va commoure la crítica catalana, acaba de publicar un nou llibre de poemes: *Et nunc manet in te.* ¶ Per cert que tenim favorables noves de la salut de Blai Bonet, sobre la qual exis-

Antoni Gilabert

ASSEGURANCES

Edificio San Francisco, 216 i 217 - GUADALAJARA, Jal. - Tel. 62-52

LA MILLOR PASTISSERIA EUROPEA

ELS XOCOLATES SUISSOS PERRRIE

Plaza Parque España 7 - Tel. 11-05-65

tien serioses preocupacions. Després d'una llarga temporada de cura de repòs a Sant Martí de Riells (Montseny), en la rectoria d'un altre notable poeta, Mossèn Pere Ribot, els facultatius que l'atenen han reconegut que es troba en franca millora. ¶ La revista *Universitat de México*, en el seu número d'octubre inscreix un estudi de Claudi Esteva Fabregat del llibre *Caminos de Utopía*, de Martin Buber. ¶ Claudi Esteva escriu en el treball citat: «Frente a este callejón sin salida del marxismo y del sovietismo. Martin Buber endereza sus soluciones "hacia la cooperativa integral" basada en la aldea comunitaria, con desarrollos de formas de vida en común, unidas en la producción y el consumo, y por otra parte vinculadas a una concepción orgánica de destino también común, como en una familia coherente y solidaria. Las ciudades también deberán articularse orgánicamente, descentralizándose, constituyéndose en estructuras menores.» I afegeix: «Buber refiere el tipo de realización social a la experiencia de las comunidades palestinas modernas. El sentido de éstas es que no han nacido al calor de una doctrina, sino al apremio de una calamidad común. Ha predominado la obra sobre la ideología.» ¶ A l'assemblea de l'Orfeó Català de Mèxic celebrada el 10 d'aquest mes, van ser reelegits els membres del Consell Directiu que reglamentàriament cessaven en els seus càrrecs. A la mateixa assemblea es va acordar celebrar un acte d'homenatge al Consell Directiu, en agraïment per la seva tasca brillant. ¶ Per al vinent mes de febrer la Joventut de l'Orfeó Català de Mèxic ha organitzat un curs de llengua catalana a càrrec de Vicenç Riera Llorca. ¶ L'agrupació Catalana d'Art Dramàtic, de Mèxic, inicia avui la presentació dels seus programes selectes de cinema amb el film mexicà *Los Olvidados*, de Luis Buñuel, i diversos documentals. ¶ Al cinema italià destaca un jove actor català, Enric Font (Enrico Fontana), que ha actuat amb papers importants en diversos films. ¶ La Casa Valenciana de Mèxic prepara per a la temporada vinent la representació d'algunes obres de teatre valencianes. ¶ A Palma de Mallorca s'anuncia la publicació d'una nova col·lecció de poesia que es titularà *La font de les tortugues*. Consistirà en uns quaderns, de vint-i-quatre pàgines aproximadament, d'aparició bimestral, contenint, cada un, poemes d'un sol autor. Els tres primers números seran: *Ceguesa de l'estel*, de Marià Villangómez; *Algunes preguntes, algunes respostes*, de Jordi Sarsanedas, i *Tres poemes i la mar*, de G. Fullana Hada d'Efak. ¶ Edicions Ariel, de Barcelona, ha editat , amb el títol *Tirant lo Blanc*, una adaptació per a infants — feta per Joan Sales — de la cèlebre novel·la valenciana medieval. ¶ Acaba d'aparèixer *Emmanuel*, un nou llibre de mossèn Carles Cardó. ¶ Per tercera vegada consecutiva, s'ha publicat, a València, el *Calendari Jaume I*, contenitnt glosses, refranys i informació bibliogràfica. ¶ L'Editorial Alpha, i dins la col·lecció *Clàssics de tots els temps*, ha publicat *Poesia anglesa i nord-americana*, traducció, tria i notes de Marià Manent. ¶ En el II Cicle de Conferències de Lo Rat-Penat, de València, han intervingut, durant el mes de desembre, Eduard Primo Yúfera, parlant sobre *La química dels productes agrícoles valencians;* Vicent Andrés Estellés, sobre *Teodor Llorente i la seua poesia*, i Enric Matalí presentant una sessió de poesia i música de Nadal, en la qual col·laborà l'Agrupació Vocal de Cambra que dirigeix Maria Teresa Oller. ¶ L'Editorial Selecta ha posat a la venda dos nous volums de la seva Biblioteca: *Els cent millors romanços catalans*, a cura de Joan Amades, i el *Dietari* de Francesc Rierola, amb un pròleg de Raimon d'Abadal. ¶ *La ferida lluminosa*, de Josep Maria de Sagarra, ha estat estrenada a Madrid en una adaptació al castellà feta per J. Maria Pemán. ¶ En el nou teatre Alexis, de Barcelona, s'ha estrenat *Camarada Cupido*, adaptació escènica per Xavier Regàs d'una narració de Kataiev. ¶ El segon volum de *Quaderns de Poesia* està constituït pel recull *Cantinela*, del rosselonès Josep-Sebastià Pons,

DOCTOR
DEMOFIL
FRANCO

ODONTOLEG

Consulta:
de 11 a 1 i de 4 a 8

Uruguay, 44-112
Tel. 21-20-57
MEXICO, D.F.

que ja havia estat publicat, en edició bilingüe catalana i francesa, l'any 1937. ¶ L'últim llibre de poemes de Salvador Espriu, titulat *Final del laberint*, acaba d'ésser editat per *Atzavara*. ¶ L'Editorial Barcino, de Barcelona, ha publicat, dins la seva Col·lecció Popular, els volums VIII i IX de les *Converses filològiques*, de Pompeu Fabra, i *El català en vint lliçons*, de B. Montsià. ¶ Ferran Canyameres ha d'editar un recull de poemes titulat *Poesia secreta*, amb quatre il·lustracions de Pau Picasso. ¶ A prop del poble de Can Picafort, a Mallorca, han estat trobats diversos enterraments que daten, segons els experts, de la colonització fenícia de tres a cinc segles abans de Jesucrist. El descobriment del primer d'aquells enterraments a estat degut a l'erosió de la mar, que va deixar-lo a la vista. ¶ L'escultor Ramon Isern, gairebé inconegut a Catalunya, ha estat «descobert» a Noruega. Una de les grans revistes d'art li ha dedicat unes setze pàgines i la portada; el Museu d'Oslo li ha adquirit un grup escultòric titulat *Nus al sol* que ha posat al costat d'un dels bronzes més representatius de Mallol; i una companyia navilera li ha encarregat un grup per a la proa d'un dels seus vaixells. ¶ L'Acadèmia de la Ginesta d'Or celebrarà els XXXIII Jocs Florals a Perpinyà pel maig del 1956. Seran concedits diversos premis (flors i copes d'orfebreria, medalles, etcètera) a les millors poesies, reculls, cançons, sardanes (lletra), proses, teatre i obres impreses des de 1954. Hi haurà premis reservats als joves. Llengües admeses: català, francès, oc. Enguany, la Flor Natural, la Ginesta d'Or i altres grans premis van al català. Cal adreçar les obres en doble exemplar, abans del 1er de febrer del 1956, al majoral Secretari Perpetu Carles Grandó, R. des Augustins, 29, Perpignan (Pyr. Or.) França, amb un plec junt portant noms, edat, adreça de l'autor i 50 francs per secció distinta (per cupó-resposta internacional o altre mitjà). ¶ L'Ajuntament de Mataró ve patrocinant una sèrie d'exposicions d'art contemporani. Després de les dedicades a Tàpies i Planesdurà, ara ha reunit una dotzena d'escultures del gran Joan Rebull. ¶ Jordi Rubió i J. M. Madurell han enllestit una obra magnífica que, tot i referir-se a Catalunya, no ha estat permès d'editar en català. Es tracta d'una història completa i documentada de la impremta i del llibre a la nostra terra que portarà per títol *Documentos para la historia de la librería y de la imprenta en Barcelona*. Registrarà les primitives edicions del 1474 al 1553, farà un total de més de mil pàgines, 60 de les quals seran dedicades al pròleg de Rubió i 80 a índex, amb un gran nombre de documents inèdits i una quantitat extraordinària de [illegible]ions. ¶ L'Agrupació Artística de Vic és formada per uns quants artistes joves dedicats a la pintura abstracta: Pere Brugalat, Antonia Mª Sadurní, Joan i Josep Vilà Moncau, Joan Sala i el ceramista Joan Roca. Amb motiu de tributar un homenatge al seu malguanyat company Josep-Maria Selva, han organitzat una exposició que ha estat molt comentada. ¶ Esteve Francès, el pintor català resident als Estats Units, ha estat a Barcelona, on gairebé no és conegut. S'ha guanyat un lloc a la «Society Ballet», juntament amb un altre pintor català exiliat, Joan Junyer, ja més conegut entre nosaltres. Esteve Francès és fill de Port-Bou. Diu que les inquietuds artístiques s'han traslladat de París a Nova York. I ho diu després d'haver viscut i treballat molt de temps a França al costat del moviment surrealista. Ara està dedicat de ple a la decoració teatral. ¶ Subirachs, l'escultor català que resideix a Bèlgica, ha obert una exposició de les seves darreres obres en una galeria d'Anvers i ha estat invitat a participar a la III Biennal d'Escultura que es celebrarà a la mateixa ciutat. ¶ A Sòller i Pollensa, s'han fet diversos festivals d'art en els quals han participat el pianista-compositor mallorquí Llorenç Galmés i l'Agrupació folklòrica internacional «Brot de Taronger». ¶ El dia 3 d'aquest mes, Josep Escolà va parlar al local del Grup Joventut Catalana, de

Mobles
CATALONIA
Av. Insurgentes, 368 • MEXICO, D. F.

¡Aquest anunci ja ens resulta petit

Ara hem ampliat les nostres activitats amb

REFRIGERADORS
ESTUFES
RENTADORES
CONGELADORS, etc.

de la prestigiosa fàbrica

Industria Eléctrica de México
(*Westinghouse*)

Buenos Aires, sobre les seves impressions en un viatge recent a Catalunya. ¶ Per al dia 17 d'aquest mes, la mateixa organització anuncia una conferència de Maria L. Figueras de Marcó sobre *Enfoc psicoanalític del problema català*. ¶ També el Grup Joventut Catalana, de Buenos Aires, anuncia l'edició d'una targeta postal amb el mapa de Catalunya. Els que vulguin adquirir-ne, al preu d'un peso argentí cada una, poden demanar-ne al Grup, a Pasco, 58, Buenos Aires, República Argentina. ¶ S'anuncia per a darrers de gener l'arribada a Veracruz de Pau Casals, que passarà en aquell port uns dies. Es diu que donarà un concert a Xalapa. Catalans residents arreu de la República Mexicana es disposen a anar a Veracruz a rebre'l. ¶ Victòria dels Àngels ha gravat a París *Manon Lescaut*, de Massenet, sota la direcció de Pierre Monteux. ¶ La Institució Escolar Sibiude, de Barcelona, ha fet un acte d'homenatge a la memòria de Joan Llongueres. ¶ Pau Romeva Ferrer ha publicat una *Història de la Indústria Catalana*, en dos volums. ¶ En l'Assemblea General Ordinària celebrada pel Club català de Córdoba (República Argentina), el dia 6 de novembre, va procedir-se a la renovació de càrrecs del Consell directiu, que ha quedat constituït així: Francesc Alsina, president; Andreu Llabot, vice-president; Carles Padró, secretari; Eliseu Ruiz, secretari d'actes; Josep M. Jaya, tresorer; Manuel Cobos, comptable; Josep Calvo, Fungenci Cebrian, Jordi Padró i Enric Saura, vocals. ¶ L'Obra del Ballet Popular ha organitzat al Foment de les Arts Decoratives, de Barcelona, una exposició documental sardanística sobre la tasca realitzada en defensa de la nostra dansa nacional. L'Obra té tres Departaments: el d'Esbarts, la institució musical «Juli Garreta» i el departament sardanístic, que és el que organitza els famosos Aplecs de la Sardana i que ha promogut el monument a Pep Ventura a la muntanya de Montserrat. Per aquest monument l'escultor Carles Collet ha fet un plafó amb pedra de Figueres, i totes les entitats sardanistes de Catalunya hi portaran un clau al·legòric com homenatge nacional al gran compositor popular. ¶ Es parla de fer un homenatge a la memòria de Jaume Llongueres Badia, un dels artistes decoradors de casa nostra més valuosos, traspassat fa uns quants mesos. Amb el seu germà Joan formava un parell de valors autèntics de la cultura catalana. Va decorar el Palau de Monjuïc, l'Ajuntament, diverses cases particulars i les del col·leccionista Plandiura, a Barcelona i a La Garriga. També va organitzar el Saló de les Arts Decoratives amb Marco, Rigol, Badrines, Mir i Mora i fou un dels capdavanters del Foment de les Arts Decoratives, l'entitat que des de la cúpula del cinema Coliseum ha estat i segueix essent una de les més actives agrupacions culturals catalanes de Barcelona. ¶ La ceràmica és cultivada avui per pintors i escultors, seguint l'exemple del gran Picasso. A l'Institut Francès de Barcelona diversos artistes catalans han presentat les seves ceràmiques: Francesc Elias, Josep M. Gol, Eudald Serra, Esther Boix, Claude Collet, Emília Xargay, Joan Comelles, etc. ¶ Vicenç Roure-Torent, Josep Rahola, Josep M. Vilaret i Valentí Marín, han estat autoritzats per la Comissaria General d'Excavacions Arqueològiques per a continuar els treballs de la seva descoberta de la Costa Brava, entre Cadaqués i Roses, on van trobar restes de les cultures cèltiques i visigòtica. Miquel Oliva i Prat, comissari oficial de les terres gironines, dirigirà els treballs que es realitzaran a tot el Cap de Creus. ¶ La Joventut de l'Orfeó Català, de Mèxic, prepara per als primers mesos del 1956 un interessant curs de conferències sobre la història de Catalunya. ¶ La mateixa Joventut té en preparació una sèrie de vetllades teatrals, en les quals es proposa presentar algunes de les obres més interessants del teatre català. ¶ S'anuncia per al dia 21 l'assemblea de constitució d'un organisme coordinador d'activitats culturals catalanes, la presidència del qual ha estat oferta al doctor Pere Bosch Gimpera, que l'ha acceptada. ¶ La Biblioteca Catalana de Mèxic ha publicat en la seva secció de documents en llengua espanyola *Pau Casals. Un hombre solitario contra Franco*, un llibre interessant del qual parlarem més extensament en un número pròxim. ¶ Dirigeix aquella Biblioteca Catalana, com sabem Costa-Amic, i n'és secretari Joan Vila. ¶ Joventut Catalana de Buenos Aires ha fet un tiratge especial de l'article *Catalans esgarriats*, de Jaume Terrades, publicat en el número 35 de PONT BLAU. ¶ John W. Blackburn, de Des Moines, Iowa, està traduint a l'anglès el *Llibre del cor* de Sara Llorens de Serra.

PONT BLAU

Revista mensual de literatura, arts i informació.

15 de desembre del 1955
Any IV, número 38

Director
VICENÇ RIERA LLORCA

Secretari de redacció
J. SOLER VIDAL

Director artístic
J. M. GIMÉNEZ BOTEY

Administrador
RAMON FABREGAT
México 1, D. F.

Direcció i administració:
Uruguay 52, desp. 10.
Apartado Postal 7324
México 1, D. F.

Autorizada como correspondencia de 2ª clase en la Administración de Correos Nº 1 de México 1, D. F., el 20 de octubre de 1953.

SABÓ FINOSA

JABON FINOSA EN PASTA

UN PRODUCTE DE
Jabones Finos, S.A.

TELS. 24-71-30 i 24-83-59
MEXIC 19, D. F.

BANY DE COLOR

Miss Clairol

EN EL CABELL

Melody

EN LES VOSTRES UNGLES

Tota la bellesa que pot somniar una dama

Distribuidors exclusius:

CASA SOLARES, S. A.

Isabel la Católica, 136

MÉXICO, D. F.